

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Διερεύνηση αντιλήψεων για την επίδραση των ψηφιακών μέσων
στις ενδοοικογενειακές σχέσεις**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΑΜ: 4922

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΣΤΕΦΑΝΙΑ ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗ

ΚΑΣΤΟΡΙΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2023

Τίτλος Εργασίας

Διερεύνηση αντιλήψεων για την επίδραση των ψηφιακών μέσων στις ενδοοικογενειακές σχέσεις

Περίληψη

Η παρούσα προπτυχιακή εργασία, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών του Τμήματος Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων στην Καστοριά, εμβαθύνει στην επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη δυναμική της οικογένειας. Με 74 συμμετέχοντες, αυτή η ποσοτική έρευνα στοχεύει να διακρίνει πώς τα άτομα αντιλαμβάνονται τις επιπτώσεις της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός των οικογενειακών μονάδων, διερευνώντας τόσο θετικές όσο και αρνητικές επιπτώσεις. Οι συμμετέχοντες εκτός από το ερωτηματολόγιο που αφορούσε τη συλλογή των δημογραφικών τους στοιχείων, απάντησαν και σε μια σειρά ερωτήσεων σχετικά με την συχνότητα, τους λόγους και τις αντιλήψεις τους σχετικά με τα προηγούμενα όσον αφορά τη χρήση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης. Τα αποτελέσματα αναλύθηκαν με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS, το οποίο είναι αξιόπιστο εργαλείο για την επεξεργασία ποσοτικών στοιχείων. Πιο συγκεκριμένα, ανάμεσα στα αποτελέσματα, τα δημογραφικά δεδομένα αποκάλυψαν σημαντικές διαφορές με βάση το φύλο και την ηλικία στις αντιλήψεις για τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην επικοινωνία της οικογένειας. Συμπερασματικά, αυτή η έρευνα υπογραμμίζει τη σημασία της προώθησης της θετικής χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες. Υποδηλώνει ότι οι ανοιχτές συζητήσεις και οι στρατηγικές για την προώθηση εποικοδομητικών αλληλεπιδράσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να είναι ζωτικής σημασίας για τον μετριασμό τυχόν αρνητικών επιπτώσεων και την ενίσχυση της οικογενειακής επικοινωνίας. Η περαιτέρω εξερεύνηση αυτών των θεμάτων θα μπορούσε να αποφέρει πολύτιμες γνώσεις για μελλοντική έρευνα σε αυτόν τον τομέα.

Λέξεις Κλειδιά: οικογενειακές σχέσεις, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, επικοινωνία, ποσοτική έρευνα

Title of the Thesis

**Exploring perceptions of the impact of digital media
in intra-family relationships**

Summary

This undergraduate work, carried out in the context of the studies of the Department of Communication and Digital Media in Kastoria, delves into the effect of social media on family dynamics. With 74 participants, this quantitative research aims to discern how individuals perceive the effects of social media use within family units, exploring both positive and negative effects. In addition to the questionnaire that collected their demographic information, the participants also answered a series of questions about their frequency, reasons and perceptions of their antecedents of using Social Media. The results were analyzed using the SPSS statistical program, which is a reliable tool for processing quantitative data. More specifically, among the results, demographic data revealed significant gender and age differences in perceptions of the impact of social media on family communication. In conclusion, this research highlights the importance of promoting positive social media use within families. It suggests that open discussions and strategies to promote constructive interactions on social media may be crucial to mitigating any negative effects and enhancing family communication. Further exploration of these issues could yield valuable insights for future research in this area.

Keywords: family relationships, social media, communication, quantitative research

Περιεχόμενα	
Περίληψη.....	2
Summary	3
Εισαγωγή.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	9
1.1. Εισαγωγή στο θέμα των social media και των οικογενειακών σχέσεων.....	9
1.2. Ιστορικό πλαίσιο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και η εξέλιξή τους.....	10
1.3. Επικράτηση και πρότυπα χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες.	11
1.4. Επικοινωνία και αλληλεπίδραση μέσα στις οικογένειες μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης.....	13
1.5. Θεωρίες που σχετίζονται με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις οικογενειακές σχέσεις	13
1.5.1. Θεωρία της κοινωνικής μάθησης, θεωρία του πλούτου των μέσων και χρήση των ΜΚΔ στην οικογένεια	14
1.5.2. Θεωρία κοινωνικής ανταλλαγής και οφέλη και κόστος από τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες	15
1.5.3. Θεωρία κοινωνικού κεφαλαίου και επιπτώσεις της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις	17
1.6. Η Επίδραση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης στην Οικογενειακή Ταυτότητα	18
1.7. Σύνθεση και ανάλυση της βιβλιογραφίας: ανάδειξη βασικών ευρημάτων και κενών.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	22
2.1. Ερευνητικά ερωτήματα	22
2.2. Γενικός ερευνητικός σχεδιασμός.....	22
2.3. Επιλογή δείγματος συμμετεχόντων.....	23
2.4.....	24
Εργαλείο συλλογής δεδομένων	24
2.5. Τεχνικές ανάλυσης δεδομένων.....	24
2.6. Δεοντολογικά ζητήματα	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	26
3.1. Περιγραφική Ανάλυση	26
3.2. Επαγωγική Ανάλυση	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	56
4.1.....	56
Επικράτηση και πρότυπα χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης	56
4.2.....	56
Τρόποι επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια	56
4.3. Αντιλήψεις για τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις.....	57
4.4. Συγκριτική Ανάλυση Επιπτώσεων των Social Media στις Οικογενειακές Σχέσεις.....	58
4.5. Συνέπειες για τη δυναμική της οικογένειας	59
4.5.1 Συστάσεις για υγιή χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογένειες	60
4.5.2. Αξιοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την ευημερία της οικογένειας	61
4.5.3. Μελλοντικές κατευθύνσεις έρευνας.....	61
4.6.....	62
Συμπεράσματα	62
Βιβλιογραφία.....	65
Παράρτημα 1: Ερωτηματολόγιο.....	73

Εισαγωγή

Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ) έχουν γίνει ένα πανταχού παρόν μέρος της σύγχρονης ζωής, με εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο να χρησιμοποιούν πλατφόρμες όπως το Facebook, το Instagram, το Twitter και το WhatsApp για να συνδεθούν με άλλους και να μοιραστούν πληροφορίες (Brindha et al., 2020). Ενώ τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν πολλά πιθανά οφέλη, όπως η διευκόλυνση της επικοινωνίας και η παροχή ευκαιριών για δικτύωση και συνεργασία, μπορεί επίσης να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία, την ευημερία και τις κοινωνικές σχέσεις. Τα τελευταία χρόνια, έχουν προκύψει ανησυχίες σχετικά με τις επιπτώσεις της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή επικοινωνία και τις σχέσεις, με ορισμένους ερευνητές να προτείνουν ότι η υπερβολική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να οδηγήσει σε μειωμένη αλληλεπίδραση πρόσωπο με πρόσωπο, μειωμένη συναισθηματική οικειότητα και αυξημένες συγκρούσεις μέσα στην οικογένεια (Reich et al., 2012).

Στόχος της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να διερευνήσει τις αντιλήψεις των Ελλήνων για την επίδραση που έχει η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή επικοινωνία και τις σχέσεις. Συγκεκριμένα, η παρούσα έρευνα επιδιώκει να απαντήσει στα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Πώς χρησιμοποιούν οι Έλληνες τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να επικοινωνούν και να αλληλοεπιδρούν με τα μέλη της οικογένειάς τους και ποιοι είναι οι λόγοι για αυτές τις αλληλεπιδράσεις; Πώς ποικίλλει αυτή η χρήση των ΜΚΔ ανάλογα με το είδος της συγγένειας και το επίπεδο εγγύτητας εντός της οικογένειας;
2. Πώς πιστεύουν οι Έλληνες ότι επηρεάζει η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης την ποιότητα της οικογενειακής επικοινωνίας και των οικογενειακών σχέσεων; Πώς

αυτές οι επιδράσεις διαφοροποιούνται ανάλογα με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων, όπως η ηλικία, το φύλο, το επάγγελμα και η οικογενειακή κατάσταση;

3. Με ποιους τρόπους θα μπορούσε η χρήση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης να ωφελήσει τις σχέσεις με την οικογένεια σύμφωνα με την άποψη των συμμετεχόντων στην έρευνα;

Αυτή η έρευνα είναι σημαντική για πολλούς λόγους. Πρώτον, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν γίνει μια διάχυτη πτυχή της σύγχρονης ζωής και η κατανόηση του αντίκτυπού τους στην οικογενειακή επικοινωνία και τις σχέσεις είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της υγιούς και ικανοποιητικής οικογενειακής δυναμικής (Somasundaram, 2007). Δεύτερον, ενώ προηγούμενη έρευνα των Villegas-Gold & Tran (2018), είχε διερευνήσει τον αντίκτυπο της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην ατομική ευημερία, έχει δοθεί λιγότερη προσοχή στις επιπτώσεις τους στις οικογενειακές σχέσεις, οι οποίες είναι κρίσιμες για την ατομική ανάπτυξη και κοινωνικοποίηση. Τρίτον, τα ευρήματα αυτής της έρευνας μπορούν να πληροφορήσουν την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών και στρατηγικών για την προώθηση της θετικής χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός των οικογενειών, η οποία μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις για τη βελτίωση της οικογενειακής ευημερίας και την ενίσχυση των οικογενειακών συνδέσεων (Slade, 2010).

Αυτή η έρευνα υιοθετεί ποσοτική μεθοδολογική προσέγγιση για τη διερεύνηση της ποιότητας των οικογενειακών σχέσεων στο πλαίσιο της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε μεγάλο δείγμα συμμετεχόντων. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για συγχρονική έρευνα που περιλαμβάνει τη διανομή διαδικτυακών ερωτηματολογίων σε «δείγμα ευκολίας» στο οποίο συμμετέχουν άτομα από διάφορες οικογενειακές δομές και κοινωνικά υπόβαθρα. Η έρευνα χρησιμοποιεί τυποποιημένα μέτρα για την διερεύνηση της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, των προτύπων οικογενειακής επικοινωνίας, των οικογενειακών σχέσεων και των δημογραφικών μεταβλητών. Πραγματοποιούνται αναλύσεις περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής των συλλεχθέντων δεδομένων για να εξεταστούν οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων σχετικά με την επίδραση της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή επικοινωνία και τις οικογενειακές τους σχέσεις και να

διερευνηθούν τυχόν διαφορές ανάμεσα σε άτομα με διαφορετικά δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε τέσσερα κεφάλαια. Το παρόν κεφάλαιο παρείχε μια εισαγωγή στο θέμα της έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματα, τους στόχους, τη σημασία της έρευνας και τη γενικότερη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε. Το Κεφάλαιο 1 εξετάζει τη σχετική βιβλιογραφία σχετικά με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και την οικογενειακή επικοινωνία και σχέσεις, συμπεριλαμβανομένων των θεωρητικών πλαισίων, των εμπειρικών μελετών και των εννοιολογικών μοντέλων. Το Κεφάλαιο 2 περιγράφει αναλυτικά και τεκμηριώνει τη μεθοδολογία της έρευνας, συμπεριλαμβανομένης της στρατηγικής δειγματοληψίας, των μεθόδων συλλογής δεδομένων και των διαδικασιών ανάλυσης δεδομένων. Στο Κεφάλαιο 3 παρουσιάζονται τα ευρήματα από την ανάλυση δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων των τάσεων και των συσχετίσεων που θα προκύψουν από τα δεδομένα. Το Κεφάλαιο 4 παρέχει μια σύνοψη των βασικών ευρημάτων, μια συζήτηση των επιπτώσεων για τη θεωρία και την πράξη και συστάσεις για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

1.1. Εισαγωγή στο θέμα των social media και των οικογενειακών σχέσεων

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν γίνει ένα όλο και πιο δημοφιλές μέσο επικοινωνίας και κοινωνικής αλληλεπίδρασης τα τελευταία χρόνια και έχουν σημαντικό αντίκτυπο σε διάφορες πτυχές της σύγχρονης κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των οικογενειακών σχέσεων (O'Keeffe et al., 2011). Οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης όπως το Facebook, το Twitter, το Instagram και το WhatsApp παρέχουν στα άτομα έναν νέο και βολικό τρόπο επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ τους, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική απόσταση ή τους χρονικούς περιορισμούς. Ωστόσο, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης θέτει επίσης μια σειρά από προκλήσεις και κινδύνους για τις οικογένειες, συμπεριλαμβανομένων πιθανών αρνητικών επιπτώσεων στην επικοινωνία, τις σχέσεις και την ευημερία (Leist, 2013).

Ο αντίκτυπος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις είναι ένα σύνθετο και πολύπλευρο θέμα που έχει λάβει αυξανόμενη προσοχή από ερευνητές και μελετητές τα τελευταία χρόνια (Schanes et al., 2018). Μελέτες έχουν διερευνήσει τους τρόπους με τους οποίους η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης επηρεάζει τη δυναμική της οικογένειας, όπως τις σχέσεις γονέα-παιδιού, τις σχέσεις αδελφών και τις συζυγικές σχέσεις, καθώς και το ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διαμόρφωση προτύπων οικογενειακής επικοινωνίας και διαδικασιών κοινωνικοποίησης. Οι έρευνες εξετάζουν, επίσης, τους πιθανούς κινδύνους και τα οφέλη της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για τα μέλη της οικογένειας, συμπεριλαμβανομένων ζητημάτων που σχετίζονται με το απόρρητο, τον διαδικτυακό εκφοβισμό και τον ψηφιακό εθισμό (Betts et al., 2017).

Δεδομένου του γρήγορου ρυθμού της τεχνολογικής αλλαγής και της αυξανόμενης επικράτησης της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην καθημερινή ζωή, είναι σημαντικό να συνεχιστεί η διερεύνηση της επίδρασης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις, προκειμένου να κατανοηθούν καλύτερα οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που παρουσιάζει αυτή η νέα μορφή επικοινωνίας για την ελληνική οικογένεια.

1.2. Ιστορικό πλαίσιο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και η εξέλιξή τους

Οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχουν μια σχετικά σύντομη αλλά δυναμική ιστορία που έχει χαρακτηριστεί από ταχεία εξέλιξη και καινοτομία. Ο πρώτος ιστότοπος μέσων κοινωνικής δικτύωσης, το Six Degrees, ξεκίνησε το 1997 και επέτρεπε στους χρήστες να δημιουργήσουν προφίλ, να απαριθμήσουν τους φίλους τους και να ανταλλάξουν μηνύματα. Έκτοτε, έχει εμφανιστεί μια πληθώρα πλατφορμών μέσων κοινωνικής δικτύωσης, η καθεμία με τα δικά της μοναδικά χαρακτηριστικά και λειτουργίες (McIntyre, 2014).

Ένα από τα πιο σημαντικά ορόσημα στην ιστορία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ήταν η κυκλοφορία του Facebook το 2004. Αρχικά αναπτύχθηκε ως πλατφόρμα σύνδεσης και ανταλλαγής πληροφοριών για φοιτητές, το Facebook έγινε γρήγορα παγκόσμιο φαινόμενο, προσελκύοντας χρήστες κάθε ηλικίας και υπόβαθρου (Boyd & Ellison, 2012). Άλλες μεγάλες πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης που εμφανίστηκαν περίπου την ίδια περίοδο περιελάμβαναν το Twitter, το LinkedIn και το YouTube, καθένα από τα οποία πρόσφερε νέους και καινοτόμους τρόπους στους χρήστες να επικοινωνούν, να μοιράζονται πληροφορίες και να συνδέονται με άλλους (Kietzmann et al. , 2011).

Η εξέλιξη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης χαρακτηρίζεται από μια σειρά από βασικές τάσεις, συμπεριλαμβανομένης της αυξανόμενης αφοσίωσης των χρηστών, της συνδεσιμότητας με κινητά και της ενσωμάτωσης νέων τεχνολογιών όπως η εικονική πραγματικότητα και η τεχνητή νοημοσύνη. Αυτές οι τάσεις έχουν συμβάλει στην αυξανόμενη επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε διάφορες πτυχές της σύγχρονης ζωής, συμπεριλαμβανομένων των οικογενειακών σχέσεων. Καθώς οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης συνεχίζουν να εξελίσσονται και να

επεκτείνονται, είναι πιθανό ο αντίκτυπός τους στις οικογένειες και σε άλλες κοινωνικές ομάδες να συνεχίσει να αυξάνεται επίσης (Torous et al., 2021).

1.3. Επικράτηση και πρότυπα χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος της σύγχρονης κοινωνίας, με όλο και περισσότερους ανθρώπους να μπαίνουν σε διάφορες πλατφόρμες καθημερινά. Μεταξύ των πιο δημοφιλών πλατφορμών είναι το Facebook, το Instagram, το Twitter, το Snapchat και το TikTok. Σύμφωνα με έρευνα του Pew Research Center, περίπου το 69% των ενηλίκων στις ΗΠΑ χρησιμοποιεί το Facebook, το 40% χρησιμοποιεί το Instagram, το 31% το Pinterest, το 25% το LinkedIn και το 23% το Twitter (Perrin, 2021). Η ίδια έρευνα διαπίστωσε επίσης ότι το 72% των ενηλίκων στις ΗΠΑ χρησιμοποιούν τουλάχιστον έναν ιστότοπο μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Siddiqui & Singh, 2016).

Τα τελευταία χρόνια, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει γίνει διαδεδομένη μεταξύ των οικογενειών. Μια μελέτη από το Pew Research Center διαπίστωσε ότι μεταξύ των γονέων που χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το 75% χρησιμοποιεί το Facebook, το 37% το Instagram και το 24% το Twitter (Perrin & Anderson, 2019). Η μελέτη διαπίστωσε επίσης ότι το 51% των γονέων λένε ότι έχουν ελέγξει το τηλέφωνό τους για μηνύματα, ειδοποιήσεις ή κλήσεις κατά τη διάρκεια του γεύματος και το 45% λένε ότι χρησιμοποίησαν το τηλέφωνό τους για να αποσπάσουν την προσοχή του παιδιού τους (Perrin & Anderson, 2019).

Τα πρότυπα χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες ποικίλλουν επίσης ανάλογα με διάφορους παράγοντες όπως η ηλικία, το φύλο και η κοινωνικοοικονομική κατάσταση. Οι νεαροί ενήλικες είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από τους ηλικιωμένους και οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να τα χρησιμοποιούν από τους άνδρες. Επιπλέον, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι πιο διαδεδομένη μεταξύ ατόμων με υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης και εισοδήματος (Melchiorre et al., 2013).

Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα έχει επίσης αυξηθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με μια έκθεση του 2021 της Hootsuite, υπάρχουν περίπου 7,3 εκατομμύρια χρήστες κοινωνικών μέσων στην Ελλάδα, που αντιπροσωπεύει περίπου το 65% του πληθυσμού της χώρας (Hootsuite, 2021). Οι πιο δημοφιλείς πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα είναι το Facebook, το Instagram, το YouTube και το WhatsApp (Hootsuite, 2021).

Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα επηρεάζεται επίσης από διάφορους παράγοντες όπως η ηλικία, το φύλο και η εκπαίδευση. Οι νεότεροι στην Ελλάδα είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιήσουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από τα μεγαλύτερα άτομα και οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να τα χρησιμοποιήσουν από τους άνδρες (Hootsuite, 2021). Επιπλέον, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι πιο διαδεδομένη μεταξύ ατόμων με υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης και εισοδήματος (Hootsuite, 2021).

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν επίσης σημαντικό αντίκτυπο στην επικοινωνία και την αλληλεπίδραση στις ελληνικές οικογένειες. Παρόμοια με άλλες χώρες, οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν στις οικογένειες έναν εύκολο και βολικό τρόπο να μείνουν σε επαφή και να μοιράζονται ενημερώσεις για τη ζωή τους. Ωστόσο, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει επίσης εγείρει ανησυχίες σχετικά με το απόρρητο και την ασφάλεια μεταξύ των ελληνικών οικογενειών, ιδιαίτερα όσον αφορά την κοινή χρήση προσωπικών πληροφοριών και φωτογραφιών (Reuter& Kaufhold, 2018).

Επιπλέον, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει συσχετιστεί με αυξημένα επίπεδα διαδικτυακού εκφοβισμού και διαδικτυακής παρενόχλησης στην Ελλάδα. Μια μελέτη του 2018 από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών διαπίστωσε ότι σχεδόν ένας στους τέσσερις Έλληνες έφηβους έχει βιώσει κάποια μορφή διαδικτυακού εκφοβισμού (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2018). Αυτό υπογραμμίζει τη σημασία της προώθησης της ασφαλούς και υπεύθυνης χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μεταξύ των νέων στην Ελλάδα.

Συνολικά, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα είναι ένα ταχέως εξελισσόμενο φαινόμενο που έχει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στις οικογενειακές σχέσεις και στο κοινωνικό σύνολο.

1.4. Επικοινωνία και αλληλεπίδραση μέσα στις οικογένειες μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι οικογένειες επικοινωνούν και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Με την ευκολία των άμεσων μηνυμάτων και των βιντεοκλήσεων, οι οικογένειες μπορούν πλέον να επικοινωνούν μεταξύ τους ακόμα κι αν βρίσκονται σε διαφορετικά μέρη του κόσμου. Οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν επίσης ένα χώρο για τις οικογένειες να μοιράζονται ενημερώσεις για τη ζωή τους, όπως φωτογραφίες, βίντεο και ενημερώσεις κατάστασης (Mustafa & Hamzah, 2011).

Ωστόσο, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί επίσης να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην επικοινωνία και την αλληλεπίδραση μέσα στις οικογένειες. Μια μελέτη από τους Hampton et al. (2011) διαπίστωσε ότι τα άτομα που χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να επικοινωνήσουν με τα μέλη της οικογένειάς τους αναφέρουν χαμηλότερα επίπεδα συναισθηματικής εγγύτητας από εκείνα που χρησιμοποιούν άλλες μορφές επικοινωνίας. Επιπλέον, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί επίσης να οδηγήσει σε παρεξηγήσεις και συγκρούσεις μέσα στις οικογένειες, ιδιαίτερα εάν τα μέλη της οικογένειας χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να συζητήσουν ευαίσθητα θέματα (Hampton, 2019).

1.5. Θεωρίες που σχετίζονται με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις οικογενειακές σχέσεις

Προκειμένου να κατανοήσουμε τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι θεωρίες και οι έννοιες που μπορούν να παρέχουν εικόνα σε αυτό το θέμα (Rapp et al., 2013). Υπάρχουν αρκετές θεωρίες που σχετίζονται με τη μελέτη των κοινωνικών μέσων και των οικογενειακών σχέσεων, συμπεριλαμβανομένης της θεωρίας του πλούτου των

μέσων, της θεωρίας της κοινωνικής ανταλλαγής και της θεωρίας του κοινωνικού κεφαλαίου. Αυτές οι θεωρίες μπορούν να παρέχουν τη βάση για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στις οικογένειες και πώς επηρεάζουν τις οικογενειακές σχέσεις (Black et al., 2011).

1.5.1. Θεωρία της κοινωνικής μάθησης, θεωρία του πλούτου των μέσων και χρήση των ΜΚΔ στην οικογένεια

Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης προτείνει ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο μέσω της παρατήρησης, της μίμησης και της μοντελοποίησης. Αυτή η θεωρία μπορεί να εφαρμοστεί στη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός των οικογενειών, καθώς τα μέλη της οικογένειας μπορεί να παρατηρούν και να μαθαίνουν το ένα από τη συμπεριφορά του άλλου στις πλατφόρμες κοινωνικών μέσων. Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης προτείνει επίσης ότι οι άνθρωποι είναι πιο πιθανό να υιοθετήσουν μια συμπεριφορά εάν την αντιλαμβάνονται ως ωφέλιμη ή ανταποδοτική. Επομένως, εάν τα μέλη της οικογένειας δουν ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει θετικά αποτελέσματα για άλλα μέλη της οικογένειας, μπορεί να είναι πιο πιθανό να υιοθετήσουν αυτή τη συμπεριφορά και τα ίδια (Holt et al., 2010).

Η έρευνα έχει βρει ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες μπορεί να έχει θετικά και αρνητικά αποτελέσματα. Για παράδειγμα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να διευκολύνουν την επικοινωνία και τη σύνδεση μεταξύ των μελών της οικογένειας που είναι γεωγραφικά διάσπαρτα, γεγονός που μπορεί να ενισχύσει τις οικογενειακές σχέσεις. Ωστόσο, η υπερβολική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί επίσης να οδηγήσει σε σύγκρουση και αποσύνδεση μέσα στις οικογένειες, καθώς μπορεί να μειώσει την πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση και να δημιουργήσει μια αίσθηση κοινωνικής απομόνωσης (Haythornthwaite, 2005).

Μια άλλη έννοια που σχετίζεται με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες είναι η θεωρία του πλούτου των μέσων, η οποία υποδηλώνει ότι η αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας εξαρτάται από τον πλούτο του μέσου που χρησιμοποιείται. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, η επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο είναι η πιο πλούσια μορφή επικοινωνίας, καθώς επιτρέπει την ανταλλαγή λεκτικών και

μη λεκτικών ενδείξεων. Αντίθετα, η επικοινωνία των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι ένα μέσο σχετικά χαμηλού πλούτου, καθώς βασίζεται κυρίως σε κείμενο και στερείται μη λεκτικών ενδείξεων (Bennett, 2009). Αυτό μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας μεταξύ των μελών της οικογένειας στις πλατφόρμες κοινωνικών μέσων.

Συνοπτικά, η θεωρία κοινωνικής μάθησης και η θεωρία του πλούτου των μέσων είναι δύο θεωρητικά πλαίσια που σχετίζονται με τη μελέτη των κοινωνικών μέσων και των οικογενειακών σχέσεων. Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης προτείνει ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο μέσω παρατήρησης και μοντελοποίησης, κάτι που μπορεί να επηρεάσει τη χρήση των κοινωνικών μέσων μέσα στις οικογένειες. Η θεωρία του πλούτου των μέσων υποδηλώνει ότι η αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας στις πλατφόρμες κοινωνικών μέσων μπορεί να επηρεαστεί από το χρησιμοποιούμενο μέσο. Αυτά τα πλαίσια μπορούν να παρέχουν έναν χρήσιμο φακό για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στις οικογένειες και πώς επηρεάζουν τις οικογενειακές σχέσεις.

1.5.2. Θεωρία κοινωνικής ανταλλαγής και οφέλη και κόστος από τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες

Η θεωρία των κοινωνικών ανταλλαγών παρέχει ένα χρήσιμο πλαίσιο για την κατανόηση των οφελών και του κόστους της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες. Αυτή η θεωρία προτείνει ότι τα άτομα εμπλέκονται σε κοινωνικές αλληλεπιδράσεις με άλλους προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τις ανταμοιβές και να ελαχιστοποιήσουν το κόστος (Beckes & Coan, 2011). Στο πλαίσιο της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός της οικογένειας, οι ανταμοιβές μπορεί να περιλαμβάνουν αισθήματα σύνδεσης, συναισθηματική υποστήριξη και πρόσβαση σε πληροφορίες, ενώ το κόστος μπορεί να περιλαμβάνει χρόνο που αφιερώνεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αντί για άλλες οικογενειακές δραστηριότητες, πιθανές συγκρούσεις που προκύπτουν από κακές επικοινωνίες ή παρεξηγήσεις διαμέσου των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και ανησυχίες για το απόρρητο και την ασφάλεια (Heller Baird & Parasnis, 2011). Πιο συγκεκριμένα, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός της οικογένειας μπορεί να βοηθήσει στην ελαχιστοποίηση του κόστους που σχετίζεται με τους παραδοσιακούς τρόπους επικοινωνίας. Αυτό το κόστος περιλαμβάνει τη φυσική απόσταση και τους χρονικούς

περιορισμούς, καθώς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν ένα βολικό και προσβάσιμο μέσο επικοινωνίας, επιτρέποντας στα μέλη της οικογένειας να συνδέονται και να παραμένουν σε επαφή ανεξάρτητα από τη γεωγραφική απόσταση ή τα πολυάσχολα καθημερινά προγράμματα τους. Το οικονομικό κόστος μπορεί επίσης να μειωθεί, καθώς οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης προσφέρουν συχνά δωρεάν ή προσιτές επιλογές για ανταλλαγή μηνυμάτων, κοινή χρήση πολυμέσων και συμμετοχή σε βιντεοκλήσεις, εξαλείφοντας την ανάγκη για ακριβές τηλεφωνικές κλήσεις μεγάλων αποστάσεων ή έξοδα ταξιδιού. Επιπλέον, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διευκολύνουν την ανταλλαγή και τον συντονισμό πληροφοριών, ελαχιστοποιώντας το κόστος των υλικυτεχνικών προκλήσεων και των παρεξηγήσεων που μπορεί να προκύψουν στις οικογενειακές αλληλεπιδράσεις. Τα μέλη της οικογένειας μπορούν να χρησιμοποιήσουν λειτουργίες όπως ομαδικές συνομιλίες ή κοινόχρηστα ημερολόγια για να οργανώσουν εκδηλώσεις, να συντονίσουν τις επαφές τους και να διαδώσουν σημαντικές ενημερώσεις, βελτιστοποιώντας έτσι τις διαδικασίες επικοινωνίας και μειώνοντας πιθανές συγκρούσεις ή σύγχυση.

Έρευνα σχετικά με τη θεωρία των κοινωνικών ανταλλαγών και τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες έχει δείξει ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να προσφέρει πολλά οφέλη για τις οικογενειακές σχέσεις (Heaney & Israel, 2008). Για παράδειγμα, η χρήση τους μπορεί να βοηθήσει τα μέλη της οικογένειας να διατηρήσουν σχέσεις μεταξύ τους, ειδικά όταν τα χωρίζει φυσικά η απόσταση ή άλλοι παράγοντες. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν επίσης να διευκολύνουν την επικοινωνία και την ανταλλαγή πληροφοριών, γεγονός που μπορεί να βελτιώσει τη λειτουργία και την ευημερία της οικογένειας. Επιπλέον, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να προσφέρει μια αίσθηση κοινωνικής υποστήριξης και επικύρωσης για τα μέλη της οικογένειας, η οποία μπορεί να ενισχύσει την αυτοεκτίμηση και την ψυχική τους υγεία (Detrie & Lease, 2007).

Ωστόσο, η θεωρία των κοινωνικών ανταλλαγών προτείνει επίσης ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός των οικογενειών μπορεί να έχει κόστος. Για παράδειγμα, η υπερβολική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να οδηγήσει σε παραμέληση άλλων οικογενειακών δραστηριοτήτων, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει εντάσεις και συγκρούσεις μέσα στην οικογένεια. Επιπλέον, οι παρεξηγήσεις ή οι κακές επικοινωνίες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να δημιουργήσουν συγκρούσεις και παρεξηγήσεις μέσα στην οικογένεια. Τέλος, οι

ανησυχίες για το απόρρητο και την ασφάλεια μπορεί επίσης να είναι πηγή άγχους για τα μέλη της οικογένειας (Frasca-Beaulieu, 1999).

1.5.3. Θεωρία κοινωνικού κεφαλαίου και επιπτώσεις της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις

Η θεωρία του κοινωνικού κεφαλαίου παρέχει ένα άλλο χρήσιμο πλαίσιο για την κατανόηση των επιπτώσεων της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις. Αυτή η θεωρία προτείνει ότι τα κοινωνικά δίκτυα παρέχουν σημαντικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής υποστήριξης, πληροφοριών και πρόσβασης σε ευκαιρίες. Στο πλαίσιο της χρήσης των κοινωνικών μέσων μέσα στις οικογένειες, η θεωρία του κοινωνικού κεφαλαίου προτείνει ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να ενισχύσουν τις οικογενειακές σχέσεις παρέχοντας πρόσβαση σε ένα ευρύτερο φάσμα κοινωνικών πόρων (Heaney & Israel, 2008).

Έρευνα σχετικά με τη θεωρία του κοινωνικού κεφαλαίου και τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μέσα στις οικογένειες έχει δείξει ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να ενισχύσουν τη λειτουργία και την ευημερία της οικογένειας παρέχοντας αυξημένη πρόσβαση σε κοινωνικούς πόρους (McMichael & Manderson, 2004). Για παράδειγμα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να παρέχουν πρόσβαση σε συναισθηματική υποστήριξη και επικύρωση από μέλη της οικογένειας, ακόμη και όταν είναι φυσικά απομακρυσμένα. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν επίσης να διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών, η οποία μπορεί να βοηθήσει τα μέλη της οικογένειας να λάβουν αποφάσεις και να λύσουν προβλήματα από κοινού. Επιπλέον, μπορούν να παρέχουν μια πλατφόρμα ώστε τα μέλη της οικογένειας να συνδέονται με άλλους που μοιράζονται παρόμοια ενδιαφέροντα και αξίες, κάτι που μπορεί να ενισχύσει την αίσθηση της κοινότητας και του «ανήκειν» τους (Oh et al., 2014).

Ωστόσο, η θεωρία του κοινωνικού κεφαλαίου προτείνει επίσης ότι η χρήση των κοινωνικών μέσων μέσα στην οικογένεια μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις (Woolcock & Narayan, 2000). Για παράδειγμα, η υπερβολική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική απομόνωση και αποσύνδεση από άλλες οικογενειακές δραστηριότητες, γεγονός που μπορεί να υπονομεύσει τη

λειτουργία και την ευημερία της οικογένειας. Επιπλέον, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί μερικές φορές να οδηγήσουν στο σχηματισμό θαλάμων ηχούς, όπου τα μέλη της οικογένειας εκτίθενται μόνο σε πληροφορίες και προοπτικές που ευθυγραμμίζονται με τις δικές τους, γεγονός που μπορεί να ενισχύσει τις υπάρχουσες προκαταλήψεις και διαιρέσεις μέσα στην οικογένεια. Τέλος, οι ανησυχίες για το απόρρητο και την ασφάλεια μπορεί επίσης να είναι πηγή άγχους για τα μέλη της οικογένειας που χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Kitchens et al., 2020).

Συνοπτικά, η θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής και η θεωρία του κοινωνικού κεφαλαίου παρέχουν χρήσιμα πλαίσια για την κατανόηση των οφελών και του κόστους της χρήσης των κοινωνικών μέσων μέσα στις οικογένειες. Αυτές οι θεωρητικές προοπτικές μπορούν να βοηθήσουν τους ερευνητές και τους επαγγελματίες να προσδιορίσουν στρατηγικές για την προώθηση της υγιούς χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός των οικογενειών και την ελαχιστοποίηση των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων της χρήσης τους στις οικογενειακές σχέσεις.

1.6. Η Επίδραση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης στην Οικογενειακή Ταυτότητα

Οι μελετητές διερεύνησαν τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διαμόρφωση της οικογενειακής ταυτότητας και βρήκαν ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη και διατήρηση της οικογενειακής ταυτότητας. Η οικογενειακή ταυτότητα είναι η αίσθηση του «ανήκειν», οι κοινές πεποιθήσεις, οι αξίες και οι παραδόσεις που συνδέουν τα μέλη της οικογένειας (Jones & Volpe, 2011).

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι οικογένειες παρουσιάζουν και επικοινωνούν την ταυτότητά τους. Τα διαδικτυακά προφίλ και οι αναρτήσεις παρέχουν μια πλατφόρμα στα μέλη της οικογένειας για να επιδείξουν τις αξίες, τα ενδιαφέροντα και τις πεποιθήσεις τους (Chambers, 2013). Για παράδειγμα, οι οικογένειες μπορεί να δημοσιεύουν φωτογραφίες και βίντεο από κοινές εμπειρίες, οικογενειακές παραδόσεις και διακοπές. Οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν επίσης στις οικογένειες ευκαιρίες να συνδεθούν με μέλη της ευρύτερης οικογένειας που μπορεί να ζουν μακριά, ενισχύοντας την οικογενειακή ταυτότητα και διατηρώντας τους οικογενειακούς δεσμούς.

Ωστόσο, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί επίσης να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικογενειακή ταυτότητα. Οι μελετητές ανακάλυψαν ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να δημιουργήσουν πίεση για την παρουσίαση μιας εξιδανικευμένης οικογενειακής εικόνας, οδηγώντας σε ένα φαινόμενο γνωστό ως «φθόνος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης». Τα μέλη της οικογένειας μπορεί να αισθάνονται ανεπαρκή εάν αντιλαμβάνονται την οικογένειά τους ότι δεν ανταποκρίνεται σε άλλους που παρουσιάζουν τον εαυτό τους ότι έχουν μια πιο εξιδανικευμένη οικογενειακή ταυτότητα. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε συναισθήματα κοινωνικής απομόνωσης και δυσαρέσκειας με την οικογένειά του (Muhamad et al., 2022).

Επιπλέον, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν επίσης να συμβάλουν στη διάβρωση των παραδοσιακών οικογενειακών δομών και αξιών. Οι διαδικτυακές πλατφόρμες ενδέχεται να προάγουν τον ατομικισμό και την αυτοέκφραση έναντι της συλλογικής ταυτότητας, οδηγώντας σε κατάρρευση της οικογενειακής συνοχής. Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί επίσης να θολώσει τα όρια μεταξύ της δημόσιας και της ιδιωτικής ζωής, οδηγώντας σε απώλεια της ιδιωτικής ζωής και της οικειότητας μέσα στις οικογένειες (Naroli, 2014).

1.7. Σύνθεση και ανάλυση της βιβλιογραφίας: ανάδειξη βασικών ευρημάτων και κενών

Η σύνθεση της βιβλιογραφίας αποτελεί ουσιαστικό μέρος της ερευνητικής διαδικασίας, καθώς επιτρέπει την ολοκληρωμένη κατανόηση της υπάρχουσας γνώσης για ένα συγκεκριμένο θέμα (Patten, 2017). Σε αυτή την ενότητα, θα συνθέσουμε τη βιβλιογραφία σχετικά με την επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις. Ο στόχος είναι να παράσχουμε μια λεπτομερή επισκόπηση των βασικών ευρημάτων και να εντοπίσουμε τα κενά στην υπάρχουσα γνώση.

Πολυάριθμες μελέτες έχουν διερευνήσει τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή επικοινωνία και έχουν βρει θετικές και αρνητικές επιπτώσεις. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να επηρεάσουν τη φύση και την ποιότητα των οικογενειακών σχέσεων. Ορισμένες μελέτες έχουν δείξει ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης συνδέεται με υψηλότερα επίπεδα οικογενειακής εγγύτητας και ικανοποίησης, καθώς επιτρέπει στις οικογένειες να παραμένουν συνδεδεμένες και να μοιράζονται εμπειρίες. Από την άλλη πλευρά, άλλες μελέτες έχουν βρει ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σχετίζεται αρνητικά με την

οικογενειακή εγγύτητα και την ικανοποίηση, καθώς μπορεί να οδηγήσει σε παρατεταμένη φυσική απομάκρυνση των συγγενών, παρεξηγήσεις, ζήλια και συγκρούσεις (Sawyer & Chen, 2012).

Συνολικά, η βιβλιογραφία σχετικά με την επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις είναι πολύπλοκη και ποικίλη. Αν και υπάρχουν θετικά και αρνητικά αποτελέσματα, είναι σαφές ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν σημαντικό μέρος της σύγχρονης οικογενειακής ζωής και ο αντίκτυπός τους δεν μπορεί να αγνοηθεί. Οι μελλοντικές μελέτες θα πρέπει να επικεντρωθούν στην κατανόηση των μηχανισμών με τους οποίους η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης επηρεάζει τις οικογενειακές σχέσεις, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους οι οικογένειες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με θετικό και υγιή τρόπο.

Παρά τον σημαντικό όγκο έρευνας σχετικά με την επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις, υπάρχουν αρκετά βασικά κενά στη βιβλιογραφία. Πρώτον, απαιτείται περισσότερη έρευνα για τη διερεύνηση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή ταυτότητα και συνοχή (Lee et al., 2018), καθώς και στις οικογενειακές παραδόσεις (Voas & Storm, 2012). Τρίτον, υπάρχει ανάγκη διερεύνησης του αντίκτυπου της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διαμόρφωση και διατήρηση των οικογενειακών σχέσεων σε ποικίλες οικογενειακές δομές και κοινωνικά πλαίσια (Chand & Ghorbani, 2011).

Αυτή η έρευνα στοχεύει να καλύψει ορισμένα από τα υπάρχοντα κενά στη βιβλιογραφία διερευνώντας τις αντιλήψεις των Ελλήνων σχετικά με την επίδραση της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην ποιότητα της οικογενειακής επικοινωνίας και των σχέσεων, με έμφαση στον προσδιορισμό των παραγόντων εκείνων που διαμεσολαβούν για να καθορίσουν εάν η επίδραση αυτή θα είναι θετική ή αρνητική. Συγκεκριμένα, επιδιώκει να διερευνήσει το πώς δημογραφικοί παράγοντες (όπως η ηλικία, το φύλο, το επάγγελμα και η οικογενειακή κατάσταση) μπορούν να καθορίσουν τον τρόπο που τα ΜΚΔ επηρεάζουν την επικοινωνία και τις σχέσεις μέσα σε μια οικογένεια. Εξετάζοντας αυτούς τους παράγοντες, η μελέτη στοχεύει να παράσχει μια βαθύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα μέσα κοινωνικής

δικτύωσης επηρεάζουν την οικογενειακή επικοινωνία και τις σχέσεις σε διάφορα πλαίσια.

Τέλος, η μελέτη διερευνά τα πιθανά οφέλη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, στις οικογενειακές σχέσεις σύμφωνα με τις απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα. Αντιμετωπίζοντας αυτά τα κενά, αυτή η έρευνα επιδιώκει να συμβάλει σε μια ολοκληρωμένη κατανόηση της περίπλοκης και εξελισσόμενης σχέσης μεταξύ της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της δυναμικής της οικογένειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1. Ερευνητικά ερωτήματα

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει τις αντιλήψεις των Ελλήνων για την επίδραση που έχει η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή επικοινωνία και τις σχέσεις, καθώς και τους παράγοντες που συμβάλλουν σε θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα. Συγκεκριμένα, θα απαντηθούν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Πώς χρησιμοποιούν οι Έλληνες τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να επικοινωνούν και να αλληλοεπιδρούν με τα μέλη της οικογένειάς τους και ποιοι είναι οι λόγοι για αυτές τις αλληλεπιδράσεις; Πώς ποικίλλει αυτή η χρήση των ΜΚΔ ανάλογα με το είδος της συγγένειας και το επίπεδο εγγύτητας εντός της οικογένειας;
2. Πώς πιστεύουν οι Έλληνες ότι επηρεάζει η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης την ποιότητα της οικογενειακής επικοινωνίας και των οικογενειακών σχέσεων; Πώς αυτές οι επιδράσεις διαφοροποιούνται ανάλογα με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων, όπως η ηλικία, το φύλο, το επάγγελμα και η οικογενειακή κατάσταση;
3. Με ποιους τρόπους θα μπορούσε η χρήση των ΜΚΔ να ωφελήσει τις σχέσεις με την οικογένεια σύμφωνα με την άποψη των συμμετεχόντων στην έρευνα;

2.2. Γενικός ερευνητικός σχεδιασμός

Αυτή η μελέτη θα χρησιμοποιήσει τη μέθοδο της συγχρονικής έρευνας προκειμένου να συλλέξει δεδομένα σχετικά με την επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις. Οι έρευνες επισκόπησης χρησιμοποιούνται συχνά στις κοινωνικές επιστήμες για τη συλλογή δεδομένων από μεγάλο δείγμα ατόμων σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Οι έρευνες αυτές μπορούν να

πραγματοποιηθούν ηλεκτρονικά ή αυτοπροσώπως και τα δεδομένα που συλλέγονται μπορούν να αναλυθούν χρησιμοποιώντας στατιστικές μεθόδους (Adler & Clark, 2022). Εργαλείο συλλογής δεδομένων θα είναι το ανώνυμο ερωτηματολόγιο που θα αποτελείται από μια σειρά κλειστών ερωτήσεων που αξιολογούν διάφορες πτυχές της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τους συμμετέχοντες και τα μέλη της οικογένειάς τους, τις απόψεις τους σχετικά με την επίδραση αυτών των μέσων στην ποιότητα της επικοινωνίας και των σχέσεων που διατηρούν με την άμεση (αλλά και την ευρύτερη) οικογένειά τους, καθώς και δημογραφικές ερωτήσεις για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με το δημογραφικό προφίλ των συμμετεχόντων.

2.3. Επιλογή δείγματος συμμετεχόντων

Ο πληθυσμός-στόχος για αυτή τη μελέτη είναι ενήλικα άτομα που κατοικούν στην Ελλάδα, χρησιμοποιούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και έχουν μέλη οικογένειας που μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε άμεση οικογένεια (συγγενείς πρώτου βαθμού) και ευρύτερη οικογένεια (συγγενείς δεύτερου και τρίτου βαθμού). Για να ληφθεί ένα ποικίλο δείγμα συμμετεχόντων, δεδομένων των περιορισμένων χρηματικών και χρονικών πόρων του ερευνητή, χρησιμοποιήθηκε ένας συνδυασμός τεχνικών μη πιθανοτικής δειγματοληψίας και συγκεκριμένα, εθελοντικής δειγματοληψίας και δειγματοληψίας χιονόμπαλας (Adler & Clark, 2022).

Η εθελοντική δειγματοληψία χρησιμοποιήθηκε για την προσέλκυση συμμετεχόντων από πλατφόρμες κοινωνικών μέσων όπως το Facebook και το Twitter. Σε αυτές τις πλατφόρμες αναρτήθηκε ένα μήνυμα πρόσκλησης που καλούσε άτομα που πληρούσαν τα κριτήρια της μελέτης να συμμετάσχουν στη μελέτη. Οι συμμετέχοντες που συμφωνούσαν να συμμετάσχουν κατευθύνονταν σε έναν διαδικτυακό σύνδεσμο έρευνας όπου μπορούσαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Η δειγματοληψία χιονοστιβάδας χρησιμοποιήθηκε για την προσέλκυση επιπλέον συμμετεχόντων μέσω παραπομπών από συμμετέχοντες που είχαν ήδη ολοκληρώσει την έρευνα. Οι συμμετέχοντες που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο κλήθηκαν να μοιραστούν το μήνυμα πρόσκλησης συμμετοχής στην έρευνα με τα μέλη της οικογένειάς τους και τους φίλους τους που πληρούσαν τα κριτήρια της μελέτης.

Το μέγεθος του δείγματος για αυτή τη μελέτη ήταν 74 συμμετέχοντες. Αυτό το μέγεθος του δείγματος προσδιορίστηκε με βάση τη διαθεσιμότητα των πόρων και την ανάγκη απόκτησης επαρκούς μεγέθους δείγματος ώστε να καταστεί δυνατή η στατιστική ανάλυση δεδομένων.

2.4. Εργαλείο συλλογής δεδομένων

Η μέθοδος συλλογής δεδομένων που επιλέχθηκε για αυτήν τη μελέτη είναι μια αυτοδιαχειριζόμενη διαδικτυακή έρευνα, χρησιμοποιώντας το ερωτηματολόγιο που αναπτύχθηκε με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από μια σειρά κλειστών ερωτήσεων με απαντήσεις σε κλίμακα Likert, καθώς και από ορισμένες ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που παρέχουν στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να υποβάλουν πρόσθετα σχόλια. Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε για να είναι εύκολο να συμπληρωθεί και δεν απαιτούσε περισσότερο από 10 λεπτά για να ολοκληρωθεί. Η έρευνα διανεμήθηκε μέσω διαφόρων διαδικτυακών πλατφορμών, συμπεριλαμβανομένων των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. Facebook, Twitter), του email και των διαδικτυακών φόρουμ, για να διασφαλιστεί ένα ποικίλο και όσο γίνεται πιο διαφοροποιημένο και αντιπροσωπευτικό δείγμα συμμετεχόντων. Το ερωτηματολόγιο παρατίθεται αυτούσιο στο παράρτημα της εργασίας.

2.5. Τεχνικές ανάλυσης δεδομένων

Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν μέσω της έρευνας αναλύθηκαν με τη χρήση τόσο περιγραφικών όσο και συμπερασματικών στατιστικών τεχνικών. Χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικά στατιστικά στοιχεία για τη σύνοψη και την παρουσίαση των δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων των συχνοτήτων, των μέσων και των τυπικών αποκλίσεων. Συμπερασματικές στατιστικές τεχνικές, όπως η ανάλυση συσχέτισης και η ανάλυση του στατιστικού κριτηρίου χ^2 , εφαρμόστηκαν για τη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών. Συνολικά, ο συνδυασμός τεχνικών ανάλυσης δεδομένων παρέχει μια ολοκληρωμένη κατανόηση του αντίκτυπου των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις και μας επιτρέπει να απαντήσουμε στα ερευνητικά ερωτήματα.

2.6. Δεοντολογικά ζητήματα

Οι ηθικοί προβληματισμοί είναι μια σημαντική πτυχή οποιουδήποτε ερευνητικού έργου και αυτή η μελέτη σχετικά με τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις δεν αποτελεί εξαίρεση. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η μελέτη διεξάγεται με ηθικό και υπεύθυνο τρόπο, θα τεθούν σε εφαρμογή οι ακόλουθες διαδικασίες:

1. Συναίνεση μετά από ενημέρωση : Οι συμμετέχοντες θα ενημερωθούν για το σκοπό και τη διάρκεια της έρευνας με ένα σύντομο επεξηγηματικό κείμενο στην αρχή, πριν από την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Αν δεν αποδεχτούν τους όρους που περιγράφονται και δεν επιλέξουν το πεδίο «Συναινώ με τους όρους της έρευνας», δεν δύναται η συνέχεια στην συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

2. Εμπιστευτικότητα και προστασία δεδομένων: Όλα τα δεδομένα που συλλέγονται θα διατηρηθούν αυστηρά εμπιστευτικά και θα αποθηκευτούν με ασφάλεια. Μόνο η ερευνητική ομάδα θα έχει πρόσβαση στα δεδομένα, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της μελέτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

3.1. Περιγραφική Ανάλυση

Πίνακας 1: Φύλο

Ερώτηση 1: Φύλο	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
Γυναίκα	63,51%	47
Άνδρας	36,49%	27

Σε απάντηση στην ερώτηση σχετικά με το φύλο (βλ. Πίνακα 1), ερωτήθηκαν συνολικά 74 συμμετέχοντες, με 47 (63,51%) να ταυτίζονται ως γυναίκες και 27 (36,49%) ως άνδρες. Αυτοί οι αριθμοί αντιπροσωπεύουν την κατανομή του φύλου μεταξύ των συμμετεχόντων στη μελέτη.

Πίνακας 2: Ηλικιακή κατανομή των συμμετεχόντων

Ερώτηση 2: Ηλικία	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
18-30 ετών	51,35%	38
31-40 ετών	16,22%	12
41-50 ετών	18,92%	14
51-60 ετών	12,16%	9
Άνω των 60 ετών	1,35%	1

Σύμφωνα με τον Πίνακα 2, η κατανομή των ηλικιών των συμμετεχόντων έχει ως εξής: 38 συμμετέχοντες (51,35%) ήταν στην κατηγορία 18-30 ετών, 12 συμμετέχοντες (16,22%) ήταν στην κατηγορία 31-40 ετών, 14 συμμετέχοντες (18,92%) ήταν στην κατηγορία 41-50 ετών, 9 συμμετέχοντες (12,16%) ήταν στην κατηγορία 51-60 ετών και 1 συμμετέχων (1,35%) ήταν άνω των 60 ετών. Αυτό παρέχει μια επισκόπηση των ηλικιακών δημογραφικών στοιχείων των συμμετεχόντων στη μελέτη.

Πίνακας 3: Επίπεδο Εκπαίδευσης Συμμετεχόντων

Ερώτηση 3: Επίπεδο εκπαίδευσης	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
Κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος	28,38%	21
Απόφοιτος ΙΕΚ ή ισότιμης σχολής	16,22%	12
Πτυχιούχος ΑΕΙ/ΤΕΙ	42,57%	31
Απόφοιτος Λυκείου	12,16%	9
Κάτοχος διδακτορικού διπλώματος	1,35%	1

Σε απάντηση στην ερώτηση σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης, οι 74 συμμετέχοντες παρουσίασαν διαφορετικά εκπαιδευτικά υπόβαθρα. Σύμφωνα με τον Πίνακα 3, η κατανομή των μορφωτικών επιπέδων μεταξύ των συμμετεχόντων έχει ως εξής: 21 συμμετέχοντες (28,38%) ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου, 12 συμμετέχοντες (16,22%) ήταν απόφοιτοι ΙΕΚ ή ισοδύναμων σχολών, 31 συμμετέχοντες (42,57%) ήταν απόφοιτοι πανεπιστημίου/ΤΕΙ, 9 συμμετέχοντες (12,16%) ήταν απόφοιτοι λυκείου και 1 συμμετέχων (1,35%) κατείχε διδακτορικό δίπλωμα. Αυτό παρέχει μια επισκόπηση της εκπαιδευτικής πολυμορφίας μεταξύ των συμμετεχόντων στη μελέτη.

Πίνακας 4: Οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων

Ερώτηση 4: Οικογενειακή κατάσταση	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
Άγαμο/η	30,41%	22
Έγγαμος/η	54,05%	39
Διαζευγμένος/η	10,81%	8
Ζω ως έγγαμος/η	1,35%	1
Χήρος/α	2,70%	2

Σε απάντηση στην ερώτηση σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση, οι 74 συμμετέχοντες ανέφεραν διάφορες οικογενειακές καταστάσεις. Η κατανομή των οικογενειακών καταστάσεων μεταξύ των συμμετεχόντων έχει ως εξής (βλ. Πίνακα 4): 22 συμμετέχοντες (30,41%) ήταν άγαμοι, 39 συμμετέχοντες (54,05%) ήταν έγγαμοι, 8 συμμετέχοντες (10,81%) ήταν διαζευγμένοι, 1 συμμετέχων (1,35%) ανέφερε ότι ζούσε ως έγγαμος άνδρας και 2 συμμετέχουσες (2,70%) ήταν χήρες. Αυτό παρέχει μια επισκόπηση της ποικιλομορφίας της οικογενειακής κατάστασης μεταξύ των συμμετεχόντων στη μελέτη.

Πίνακας 5: Αριθμός παιδιών

Ερώτηση 5: Αριθμός παιδιών	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
Δεν έχω παιδιά	46,62%	34
1 παιδί	18,92%	14
2 παιδιά	18,92%	14
3 παιδιά	5,41%	4
4 ή περισσότερα παιδιά	10,81%	8

Σε απάντηση στην ερώτηση σχετικά με τον αριθμό των παιδιών, τα μεγέθη της οικογένειας των συμμετεχόντων διέφεραν. Σύμφωνα με τον Πίνακα 5, η κατανομή του αριθμού των παιδιών μεταξύ των συμμετεχόντων είναι η εξής: 34 συμμετέχοντες (46,62%) ανέφεραν ότι δεν είχαν παιδιά, 14 συμμετέχοντες (18,92%) είχαν 1 παιδί, 14 συμμετέχοντες (18,92%)

είχαν 2 παιδιά, 4 συμμετέχοντες (5,41%) είχαν 3 παιδιά και 8 συμμετέχοντες (10,81%) είχαν 4 ή περισσότερα παιδιά.

Πίνακας 6: Κοινή χρήση της κύριας κατοικίας με μέλη της οικογένειας

Ερώτηση 6: Μοιράζεστε την κύρια κατοικία σας με μέλη της οικογένειας;	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
OXI	35,14%	26
NAI	64,86%	48

Όσον αφορά την κοινή χρήση της κύριας κατοικίας με μέλη της οικογένειας, 48 συμμετέχοντες (64,86%) ανέφεραν ότι μοιράζονται την κύρια κατοικία τους με μέλη της οικογένειας, ενώ 26 συμμετέχοντες (35,14%) ανέφεραν ότι δεν μοιράζονται την κύρια κατοικία τους με μέλη της οικογένειας (βλ. Πίνακα 6). Αυτές οι απαντήσεις παρέχουν πληροφορίες για τις ρυθμίσεις διαβίωσης των συμμετεχόντων στη μελέτη.

Πίνακας 7: Μέσος όρος ωρών που δαπανώνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Ερώτηση 7: Πόσες ώρες την ημέρα (κατά μέσο όρο) αφιερώνετε στα social media;	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
Λιγότερο από 1 ώρα	20,27%	15
1-2 ώρες	29,73%	22
2-4 ώρες	27,03%	20
4-6 ώρες	16,22%	12
Πάνω από 6 ώρες	6,76%	5

Ο πίνακας 7 απεικονίζει τις μέσες ώρες που περνούν τα άτομα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ανά ημέρα. Σημειωτέον, ένα σημαντικό ποσοστό, το 50,76%, αφιερώνει 1-4 ώρες καθημερινά, με το 29,73% να αφιερώνει 1-2 ώρες και το 27,03% να αφιερώνει 2-4 ώρες. Ένα μικρότερο ποσοστό, 16,22%, επεκτείνει τη χρήση τους σε 4-6 ώρες, ενώ λιγότεροι, 6,76%, ξοδεύουν πάνω από 6 ώρες καθημερινά. Αυτά τα ευρήματα υποδεικνύουν μια ποικιλόμορφη κατανομή των συνηθειών χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μεταξύ των

συμμετεχόντων στην έρευνα, με μια αξιοσημείωτη πλειοψηφία να αφιερώνει μέτριο χρόνο στις διαδικτυακές κοινωνικές τους αλληλεπιδράσεις.

Πίνακας 8: Συχνότητα χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για επικοινωνία με την άμεση οικογένεια

Ερώτηση 8: Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να επικοινωνείτε με μέλη της άμεσης οικογένειάς σας (π.χ. γονείς, αδέρφια, παιδιά);	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
Καθημερινά	78,38%	58
Μερικές φορές την εβδομάδα	13,51%	10
Μερικές φορές το μήνα	2,70%	2
Σπάνια	2,70%	2
Ποτέ	2,70%	2

Πίνακας 9: Συχνότητα χρήσης μέσων κοινωνικής δικτύωσης για επικοινωνία με την εκτεταμένη οικογένεια

Ερώτηση 9: Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να επικοινωνείτε με μέλη της ευρύτερης οικογένειάς σας (π.χ. παππούδες, γιαγιάδες, θείες, θείους, ξαδέρφια);	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
Μερικές φορές την εβδομάδα	29,73%	22
Μερικές φορές το μήνα	24,32%	18
Σπάνια	20,27%	15

Καθημερινά	13,51%	10
Ποτέ	12,16%	9

Πίνακας 10α: Συχνότητα χρήσης των social media για επικοινωνία με την άμεση οικογένεια (Βιντεοκλήσεις)

Ερώτηση 10: Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα ΜΚΔ με καθέναν από τους παρακάτω τρόπους για να επικοινωνείτε με μέλη της άμεσης οικογένειάς σας (π.χ. γονείς, αδέρφια, παιδιά); [Βιντεοκλήσεις]	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
Πολύ συχνά	14,86%	11
Αρκετά συχνά	35,14%	26
Μερικές φορές	32,43%	24
Σπάνια	12,16%	9
Ποτέ	5,41%	4

Σε απάντηση στην ερώτηση σχετικά με τη συχνότητα χρήσης των social media για βιντεοκλήσεις με μέλη της άμεσης οικογένειας, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων διέφεραν. Περίπου το 14,86% των συμμετεχόντων ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν βιντεοκλήσεις πολύ συχνά, υποδηλώνοντας υψηλή συχνότητα αυτής της μεθόδου επικοινωνίας. Εν τω μεταξύ, το 35,14% ανέφερε τη χρήση βιντεοκλήσεων αρκετά συχνά, δείχνοντας ένα μέτριο επίπεδο χρήσης. Ορισμένοι συμμετέχοντες (32,43%) δήλωσαν ότι χρησιμοποιούσαν βιντεοκλήσεις μερικές φορές, υποδεικνύοντας περιστασιακή χρήση. Ένα μικρότερο ποσοστό συμμετεχόντων, 12,16%, ανέφερε ότι σπάνια χρησιμοποιούσε βιντεοκλήσεις και το 5,41% ανέφερε ότι δεν τις χρησιμοποίησε ποτέ (βλ. Πίνακα 10α).

Πίνακας 10β: Συχνότητα χρήσης των social media για επικοινωνία με την άμεση οικογένεια (φωνητικές κλήσεις)

Ερώτηση 10: Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα ΜΚΔ με καθέναν	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
---	-------------	-------------------

από τους παρακάτω τρόπους για να επικοινωνείτε με μέλη της άμεσης οικογένειάς σας (π.χ. γονείς, αδέρφια, παιδιά); [Φωνητικές κλήσεις]		
Πολύ συχνά	11,14%	8
Αρκετά συχνά 29,73% 22		
Μερικές φορές	24,32%	18
Σπάνια	17,57%	13
Ποτέ	17,57%	13

Όσον αφορά τη χρήση των Social Media για φωνητικές κλήσεις για επικοινωνία με μέλη της άμεσης οικογένειας, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων διέφεραν. Συνολικά το 11,14% των συμμετεχόντων ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν φωνητικές κλήσεις πολύ συχνά, το 29,73% ανέφερε τη χρήση φωνητικών κλήσεων αρκετά συχνά, ορισμένοι συμμετέχοντες (24,32%) δήλωσαν ότι χρησιμοποιούσαν φωνητικές κλήσεις μερικές φορές, ένα παρόμοιο ποσοστό (17,57%) ανέφερε ότι σπάνια χρησιμοποιούσε φωνητικές κλήσεις, ενώ ένα άλλο 17,57% δήλωσε ότι δεν χρησιμοποίησε ποτέ αυτή τη μέθοδο επικοινωνίας (βλ. Πίνακα 10β).

Πίνακας 10γ: Συχνότητα χρήσης των social media για επικοινωνία με την άμεση οικογένεια (μηνύματα κειμένου)

Ερώτηση 10: Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα ΜΚΔ με καθέναν από τους παρακάτω τρόπους για να επικοινωνείτε με μέλη της άμεσης οικογένειάς σας (π.χ. γονείς, αδέρφια, παιδιά); [Μηνύματα κειμένου (προσωπικά)]	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
Πολύ συχνά	14,86%	11
Αρκετά συχνά	29,73%	22
Μερικές φορές	21,62%	16

Σπάνια	13,51%	10
Ποτέ	20,27%	15

Σε απάντηση στην ερώτηση σχετικά με τη χρήση των social media για μηνύματα κειμένου για την επικοινωνία με μέλη της άμεσης οικογένειας, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων διέφεραν. Περίπου το 14,86% των συμμετεχόντων ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν πολύ συχνά μηνύματα κειμένου, το 29,73% ανέφερε ότι χρησιμοποιεί αρκετά συχνά μηνύματα κειμένου, ορισμένοι συμμετέχοντες (21,62%) δήλωσαν ότι χρησιμοποιούσαν μηνύματα κειμένου μερικές φορές, ένα μικρότερο ποσοστό συμμετεχόντων (13,51%) ανέφερε ότι σπάνια χρησιμοποιούσε μηνύματα κειμένου και το 20,27% ανέφερε ότι δεν τα χρησιμοποιούσε ποτέ (Βλ. Πίνακα 10γ).

Πίνακας 11α: Συχνότητα χρήσης των social media για επαφή με την εκτεταμένη οικογένεια (Βιντεοκλήσεις)

Ερώτηση 11: Συχνότητα βιντεοκλήσεων	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό Συμμετεχόντων
Πολύ συχνά	8	10,81%
Αρκετά συχνά	17	22,97%
Μερικές φορές	21	28,38%
Σπάνια	15	20,27%
Ποτέ	13	17,57%

Στον Πίνακα 11α, παρατηρούμε πόσο συχνά οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν βιντεοκλήσεις για να επικοινωνήσουν με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειάς τους. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων, 28,38%, ανέφερε ότι μερικές φορές χρησιμοποιούν βιντεοκλήσεις. Το 22,97% ανέφερε ότι έκανε αρκετά συχνά βιντεοκλήσεις, ενώ το 20,27% είπε ότι τις χρησιμοποιεί σπάνια. Ένα αξιοσημείωτο ποσοστό 17,57% των συμμετεχόντων ανέφερε ότι δεν χρησιμοποιεί ποτέ βιντεοκλήσεις για επικοινωνία με την εκτεταμένη οικογένεια και το 10,81% δήλωσε ότι τις χρησιμοποιεί πολύ συχνά.

Πίνακας 11β: Συχνότητα χρήσης των social media για επαφή με την εκτεταμένη οικογένεια (φωνητικές κλήσεις)

Ερώτηση 11: Συχνότητα Φωνητικών Κλήσεων	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό Συμμετεχόντων
Πολύ συχνά	7	9,46%
Αρκετά συχνά	17	22,97%
Μερικές φορές	16	21,62%
Σπάνια	16	21,62%
Ποτέ	21	28,38%

Ο Πίνακας 11β εμφανίζει τη συχνότητα χρήσης φωνητικών κλήσεων για επικοινωνία με την ευρύτερη οικογένεια. Το υψηλότερο ποσοστό, 28,38%, ανέφερε ότι δεν χρησιμοποίησε ποτέ φωνητικές κλήσεις για αυτόν τον σκοπό. Το 22,97% ανέφερε ότι χρησιμοποιεί φωνητικές κλήσεις αρκετά συχνά και το 21,62% ανέφερε ότι τις χρησιμοποιεί μερικές φορές. Το 21,62% είπε ότι χρησιμοποιεί σπάνια φωνητικές κλήσεις και το 9,46% ανέφερε ότι τις χρησιμοποιεί πολύ συχνά.

Πίνακας 11γ: Συχνότητα χρήσης των social media για επικοινωνία με την εκτεταμένη οικογένεια (Μηνύματα κειμένου - Ιδιωτικά)

Ερώτηση 11: Συχνότητα μηνυμάτων κειμένου	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό συμμετεχόντων
Πολύ συχνά	9	12,16%
Αρκετά συχνά	19	25,68%
Μερικές φορές	15	20,27%
Σπάνια	11	14,86%
Ποτέ	26	35,14%

Στον Πίνακα 11γ, εμφανίζονται οι απαντήσεις των συμμετεχόντων σχετικά με τη χρήση προσωπικών μηνυμάτων κειμένου για επικοινωνία με μέλη της ευρύτερης οικογένειας. Σημαντική μερίδα, 35,14%, δήλωσε ότι δεν χρησιμοποιεί ποτέ προσωπικά μηνύματα κειμένου

για το σκοπό αυτό. Από την άλλη πλευρά, το 25,68% ανέφερε αρκετά συχνά χρήση, ενώ το 20,27% ανέφερε ότι τα χρησιμοποιεί μερικές φορές. Το 14,86% δήλωσε ότι χρησιμοποιεί προσωπικά μηνύματα κειμένου σπάνια και το 12,16% ότι τα χρησιμοποιεί πολύ συχνά.

Πίνακας 11δ: Συχνότητα χρήσης των social media για επικοινωνία με την εκτεταμένη οικογένεια (φωνητικά μηνύματα - Ιδιωτικά)

Ερώτηση 11: Συχνότητα φωνητικών μηνυμάτων	Αριθμός Συμμετεχόντων	Ποσοστό Συμμετεχόντων
Πολύ συχνά	8	10,81%
Αρκετά συχνά	18	24,32%
Μερικές φορές	13	17,57%
Σπάνια	13	17,57%
Ποτέ	22	29,73%

Ο Πίνακας 11δ απεικονίζει τη συχνότητα χρήσης ιδιωτικών φωνητικών μηνυμάτων για επικοινωνία με μέλη της ευρύτερης οικογένειας. Μεταξύ των συμμετεχόντων, το 29,73% ανέφερε ότι δεν χρησιμοποίησε ποτέ ιδιωτικά φωνητικά μηνύματα για αυτόν τον σκοπό. Το 24,32% ανέφερε «αρκετά συχνή» χρήση, ενώ το 17,57% ανέφερε ότι τα χρησιμοποιεί μερικές φορές. Το 17,57% δήλωσε ότι χρησιμοποιεί ιδιωτικά φωνητικά μηνύματα σπάνια και το 10,81% ότι τα χρησιμοποιεί πολύ συχνά.

Πίνακας 11ε: Συχνότητα χρήσης ΜΚΔ για επικοινωνία με εκτεταμένη οικογένεια (Δημόσιες αναρτήσεις ή σχόλια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης)

Ερώτηση 11	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό Συμμετεχόντων
Πολύ συχνά	6	8,11%
Αρκετά συχνά	18	24,32%
Μερικές φορές	8	10,81%
Σπάνια	8	10,81%

Ποτέ	40	54,05%
------	----	--------

Ο Πίνακας 11ε παρουσιάζει τη συχνότητα χρήσης δημόσιων αναρτήσεων ή σχολίων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την επικοινωνία με μέλη της ευρύτερης οικογένειας. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, 54,05%, ανέφερε ότι δεν χρησιμοποιούν ποτέ αυτή τη μέθοδο για επικοινωνία εκτεταμένης οικογένειας. Το 24,32% ανέφερε αρκετά συχνή χρήση, ενώ το 10,81% ανέφερε ότι χρησιμοποιεί αυτή τη μέθοδο μερικές φορές. Το 10,81% δήλωσε ότι χρησιμοποιεί δημόσιες αναρτήσεις ή σχόλια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σπάνια και το 8,11% ότι τα χρησιμοποιεί πολύ συχνά.

Πίνακας 12α: Σημαντικότητα λόγων επικοινωνίας με μέλη της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Για να μάθω τα νέα τους ή να πω τα δικά μου)

Ερώτηση 12: Σημειώστε πόσο σημαντικός είναι, στη δική σας περίπτωση, καθένας από τους παρακάτω λόγους επικοινωνίας με μέλη της οικογένεια σας μέσω των social media;	Ποσοστό	Απόλυτη συχνότητα
Πολύ σημαντικός	40,54%	57
Μέτρια σημαντικός	27,84%	39
Αρκετά σημαντικός	16,55%	23
Λίγο σημαντικός	10,07%	14
Καθόλου σημαντικός	5,00%	7

Στον Πίνακα 12α, οι συμμετέχοντες ανέφεραν πόσο σημαντικό είναι για αυτούς να επικοινωνούν με μέλη της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για να μάθουν τα νέα τους ή να πουν τα δικά τους. Ένα σημαντικό ποσοστό 40,54% των συμμετεχόντων το θεώρησε πολύ σημαντικό λόγο, ενώ το 27,84% το θεώρησε μέτρια σημαντικό. Το 16,55% το αξιολόγησε ως αρκετά σημαντικό, το 10,07% ως λίγο σημαντικό και το 5,00% ως καθόλου σημαντικό.

Πίνακας 12β: Σημαντικότητα λόγων επικοινωνίας με μέλη της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Για να ζητήσω πρακτική βοήθεια όταν τη χρειαζομαι)

Ερώτηση 12: Σημειώστε πόσο σημαντικός είναι, στη δική σας περίπτωση, καθένας από τους παρακάτω λόγους επικοινωνίας με μέλη της οικογένειά σας μέσω των social media;	Ποσοστό	Απόλυτη συχνότητα
Πολύ σημαντικός	34,27%	48
Μέτρια σημαντικός	29,14%	41
Αρκετά σημαντικός	16,55%	23
Λίγο σημαντικός	9,35%	13
Καθόλου σημαντικός	10,70%	15

Ο Πίνακας 12β δείχνει τη σημασία που αποδίδουν οι συμμετέχοντες στην επικοινωνία με τα μέλη της οικογένειάς μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για να ζητήσουν πρακτική βοήθεια όταν χρειάζεται. Ένα σημαντικό ποσοστό 34,27% των συμμετεχόντων το θεώρησε πολύ σημαντικό, ενώ το 29,14% το θεώρησε μέτρια σημαντικό. Το 16,55% το αξιολόγησε ως αρκετά σημαντικό, το 9,35% ως λίγο σημαντικό και το 10,70% ως καθόλου σημαντικό.

Πίνακας 12γ: Σημαντικότητα λόγων επικοινωνίας με μέλη της οικογένειάς μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Για συναισθηματική υποστήριξη σε δύσκολες στιγμές)

Ερώτηση 12: Σημειώστε πόσο σημαντικός είναι, στη δική σας περίπτωση, καθένας από τους παρακάτω λόγους επικοινωνίας με μέλη της οικογένειά σας μέσω των social media;	Ποσοστό	Απόλυτη συχνότητα
Πολύ σημαντικός	40,00%	56
Μέτρια σημαντικός	23,57%	33
Αρκετά σημαντικός	16,43%	23
Λίγο σημαντικός	9,35%	13

Καθόλου σημαντικός	10,64%	15
--------------------	--------	----

Στον Πίνακα 12γ, οι συμμετέχοντες ανέφεραν πόσο σημαντικό είναι για αυτούς να επικοινωνούν με μέλη της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για συναισθηματική υποστήριξη σε δύσκολες στιγμές. Ένα σημαντικό ποσοστό 40,00% των συμμετεχόντων το θεώρησε πολύ σημαντικό, ενώ το 23,57% το θεώρησε μέτρια σημαντικό. Το 16,43% το αξιολόγησε ως αρκετά σημαντικό, το 9,35% ως λίγο σημαντικό και το 10,64% ως καθόλου σημαντικό.

Πίνακας 12δ: Σημαντικότητα λόγων επικοινωνίας με μέλη της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Οργάνωση οικογενειακών εκδηλώσεων/συγκέντρωσης)

Ερώτηση 12: Σημειώστε πόσο σημαντικός είναι, στη δική σας περίπτωση, καθένας από τους παρακάτω λόγους επικοινωνίας με μέλη της οικογένεια σας μέσω των social media;	Ποσοστό	Απόλυτη συχνότητα
Πολύ σημαντικός	31,43%	44
Μέτρια σημαντικός	29,14%	41
Αρκετά σημαντικός	16,43%	23
Λίγο σημαντικός	11,43%	16
Καθόλου σημαντικός	11,43%	16

Ο Πίνακας 12δ δείχνει τη σημασία που αποδίδουν οι συμμετέχοντες στην επικοινωνία με μέλη της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για τη διοργάνωση οικογενειακών εκδηλώσεων και συγκεντρώσεων. Το 31,43% των συμμετεχόντων το θεώρησε πολύ σημαντικό, ενώ το 29,14% το θεώρησε μέτρια σημαντικό. Το 16,43% το αξιολόγησε ως αρκετά σημαντικό, το 11,43% ως λίγο σημαντικό και ένα άλλο 11,43% ως καθόλου σημαντικό.

Πίνακας 12ε: Σημαντικότητα λόγων επικοινωνίας με μέλη της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Για να διατηρηθούν ζωντανοί οι οικογενειακοί δεσμοί)

Ερώτηση 12: Σημειώστε πόσο σημαντικός είναι, στη δική σας περίπτωση, καθένας από τους παρακάτω λόγους επικοινωνίας με μέλη της οικογένειά σας μέσω των social media;	Ποσοστό	Απόλυτη συχνότητα
Πολύ σημαντικός	39,43%	55
Μέτρια σημαντικός	23,57%	33
Αρκετά σημαντικός	15,43%	22
Λίγο σημαντικός	8,57%	12
Καθόλου σημαντικός	13,00%	18

Ο Πίνακας 12ε απεικονίζει τη σημασία που δίνουν οι συμμετέχοντες στην επικοινωνία με τα μέλη της οικογένειάς μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για να διατηρήσουν ζωντανούς τους οικογενειακούς δεσμούς. Το 39,43% των συμμετεχόντων το θεώρησε πολύ σημαντικό, ενώ το 23,57% το θεώρησε μέτρια σημαντικό. Το 15,43% το αξιολόγησε ως αρκετά σημαντικό, το 8,57% ως λίγο σημαντικό και το 13,00% ως καθόλου σημαντικό.

Πίνακας 12στ: Σημαντικότητα λόγων επικοινωνίας με μέλη της οικογένειάς μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Για απλές καθημερινές συναλλαγές - π.χ. ραντεβού, λίστα αγορών, πληρωμή λογαριασμών κ.λπ.)

Ερώτηση 12: Σημειώστε πόσο σημαντικός είναι, στη δική σας περίπτωση, καθένας από τους παρακάτω λόγους επικοινωνίας με μέλη της οικογένειά σας μέσω των social media;	Ποσοστό	Απόλυτη συχνότητα
Πολύ σημαντικός	33,14%	46
Μέτρια σημαντικός	24,29%	34
Αρκετά σημαντικός	15,43%	22

Λίγο σημαντικός	12,00%	17
Καθόλου σημαντικός	15,14%	21

Στον Πίνακα 12στ, οι συμμετέχοντες υπέδειξαν πόσο σημαντικό είναι για αυτούς να επικοινωνούν με μέλη της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για απλές καθημερινές συναλλαγές, όπως ραντεβού, λίστες αγορών και πληρωμή λογαριασμών. Το 33,14% των συμμετεχόντων το θεώρησε πολύ σημαντικό, ενώ το 24,29% το θεώρησε μέτρια σημαντικό. Το 15,43% το αξιολόγησε ως αρκετά σημαντικό, το 12,00% ως λίγο σημαντικό και το 15,14% ως καθόλου σημαντικό.

Πίνακας 12ζ: Σημαντικότητα άλλων λόγων επικοινωνίας με μέλη της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Ερώτηση 12: Σημειώστε πόσο σημαντικός είναι, στη δική σας περίπτωση, καθένας από τους παρακάτω λόγους επικοινωνίας με μέλη της οικογένεια σας μέσω των social media;	Ποσοστό	Απόλυτη συχνότητα
Πολύ σημαντικός	25,71%	36
Μέτρια σημαντικός	24,29%	34
Αρκετά σημαντικός	16,00%	22
Λίγο σημαντικός	8,57%	12
Καθόλου σημαντικός	25,71%	36

Ο Πίνακας 12ζ αντιπροσωπεύει τη σημασία που αποδίδουν οι συμμετέχοντες σε άλλους λόγους επικοινωνίας με μέλη της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Το 25,71% των συμμετεχόντων θεώρησε άλλους λόγους πολύ σημαντικούς, ενώ το 24,29% τους θεώρησε μέτρια σημαντικούς. Το 16,00% τους αξιολόγησε ως αρκετά σημαντικούς, το 8,57% ως λίγο σημαντικούς και ένα άλλο ποσοστό 25,71% θεώρησε άλλους λόγους επικοινωνίας με την οικογένεια ως καθόλου σημαντικούς.

Πίνακας 13: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης βελτίωσε την επικοινωνία μου με τα στενά μέλη της οικογένειάς μου (π.χ. γονείς, αδέρφια, τέκνα)»;

Ερώτηση 13: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης βελτίωσε την επικοινωνία μου με τα στενά μέλη της οικογένειάς μου (π.χ. γονείς, αδέρφια, τέκνα)»;	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
Συμφωνώ απόλυτα	32%	24
Συμφωνώ κάπως	46%	34
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	10%	7
Διαφωνώ κάπως	5%	4
Διαφωνώ έντονα	7%	5

Σε αυτόν τον πίνακα, βλέπουμε τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην ερώτηση που αξιολογεί τον βαθμό στον οποίο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν βελτιώσει την επικοινωνία με στενά μέλη της οικογένειας, όπως γονείς, αδέρφια και παιδιά. Οι απαντήσεις κατηγοριοποιούνται σε πέντε επιλογές: «Συμφωνώ απόλυτα», «Συμφωνώ κάπως», «Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ», «κάπως διαφωνώ» και «Διαφωνώ απόλυτα». Μεταξύ των 74 συμμετεχόντων, η πλειοψηφία (46%, 34 άτομα) δήλωσαν ότι «κάπως συμφωνούν» με τη δήλωση. Σημαντική μερίδα (32%, 24 άτομα) δήλωσε ότι «συμφωνεί απόλυτα» με τη δήλωση. Επιπλέον, το 10% (7 άτομα) επέλεξε την απάντηση «Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ», ενώ το 5% (4 άτομα) επέλεξε την απάντηση «κάπως διαφωνώ» και το 7% (5 άτομα) την απάντηση «διαφωνώ έντονα» με τη δήλωση.

Πίνακας 14: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης βελτίωσε την επικοινωνία μου με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειάς μου (παππούδες, γιαγιάδες, θείες, θείους, ξαδερφια)»;

Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης βελτίωσε την επικοινωνία μου με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειάς μου	Ποσοστό (%)	Απόλυτη συχνότητα
--	-------------	-------------------

(παππούδες, γιαγιάδες, θείες, θείους, ξαδερφια);		
Συμφωνώ απόλυτα	29%	21
Συμφωνώ κάπως	27%	20
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	14%	10
Διαφωνώ κάπως	11%	8
Διαφωνώ έντονα	19%	14

Μεταξύ των 74 συμμετεχόντων, η μεγαλύτερη ομάδα (29%, 21 άτομα) δήλωσε ότι «συμφωνεί απόλυτα» με τη δήλωση, εκφράζοντας ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν βελτιώσει σημαντικά την επικοινωνία τους με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας. Επιπλέον, το 27% (20 άτομα) επέλεξε την απάντηση "Συμφωνώ κάπως", υποδηλώνοντας ότι πιστεύουν ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν βελτιώσει κάπως την επικοινωνία τους σε αυτό το πλαίσιο. Αντίθετα, μικρότερη μερίδα συμμετεχόντων διαφώνησε με τη δήλωση αυτή. Περίπου το 13% (10 άτομα) δήλωσαν «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ» και το 11% (8 άτομα) επέλεξαν την απάντηση «κάπως διαφωνώ». Μια μικρότερη ομάδα, που αντιπροσωπεύει το 19% (14 άτομα), διαφώνησε έντονα με τη δήλωση, υποδηλώνοντας ότι πιστεύει ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν έχουν βελτιώσει την επικοινωνία τους με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας (βλ Πίνακα 14).

Πίνακας 15: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με διευκόλυνε να παραμένω σε επαφή με μέλη της οικογένειας που ζουν μακριά»;

15. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με διευκόλυνε να παραμένω σε επαφή με μέλη της οικογένειας που ζουν μακριά»;	Ποσοστό	Απόλυτη συχνότητα
Συμφωνώ απόλυτα	85,1%	63
Συμφωνώ κάπως	9,5%	7

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	4,1%	3
Κάπως διαφωνώ	1,4%	1
Διαφωνώ έντονα	0,0%	0

Από τους 74 συμμετέχοντες, η πλειοψηφία (85,1%) συμφωνεί απόλυτα ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης διευκόλυνε τη διατήρηση της επαφής με μέλη της οικογένειας που ζουν μακριά. Μόνο ένα μικρό ποσοστό (9,5%) απλώς συμφωνεί, ενώ το 4,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί και το 1,4% διαφωνεί. Κανένας από τους συμμετέχοντες δεν διαφωνεί έντονα με τη δήλωση (βλ. Πίνακα 15). Συνολικά, φαίνεται ότι ένας σημαντικός αριθμός συμμετεχόντων θεωρεί ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν πολύτιμο εργαλείο για τη διατήρηση εξ αποστάσεως οικογενειακών συνδέσεων, με υψηλό επίπεδο συμφωνίας.

Πίνακας 16: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: "Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει βλάψει τη σχέση μου με τα μέλη της άμεσης οικογένειάς μου (π.χ. γονείς, αδέρφια, τέκνα)";

Ερώτηση 16. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: "Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει βλάψει τη σχέση μου με τα μέλη της άμεσης οικογένειάς μου (π.χ. γονείς, αδέρφια, τέκνα)";	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,0%
Συμφωνώ κάπως	0	0,0%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7	9,5%
Κάπως διαφωνώ	16	21,6%
Διαφωνώ έντονα	51	68,9%

Από τους 74 συμμετέχοντες, η πλειονότητα (68,9%) διαφωνεί σθεναρά ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει βλάψει τη σχέση τους με τα μέλη της οικογένειας. Ένα μικρότερο ποσοστό (21,6%) διαφωνεί και το 9,5% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί. Κανένας από τους συμμετέχοντες δεν δήλωσε ότι συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα με τη δήλωση (βλ. Πίνακα 16). Συνολικά, φαίνεται ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες δεν πιστεύουν ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είχαν αρνητικό αντίκτυπο στις σχέσεις τους με τα στενά μέλη της οικογένειάς τους, με μια ισχυρή πλειοψηφία να διαφωνεί σθεναρά με τη δήλωση.

Πίνακας 17: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: "Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει βλάψει τη σχέση μου με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειάς μου (π.χ. παππούδες, γιαγιάδες, θείες, θείους, ξαδέρφια)";

17. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: "Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει βλάψει τη σχέση μου με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειάς μου (π.χ. παππούδες, γιαγιάδες, θείες, θείους, ξαδέρφια)";	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	0	0,0%
Συμφωνώ κάπως	2	2,7%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	12,2%
Κάπως διαφωνώ	13	17,6%
Διαφωνώ έντονα	50	67,6%

Από τους 74 συμμετέχοντες, η πλειοψηφία (67,6%) διαφωνεί σθεναρά ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει βλάψει τη σχέση τους με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας. Ένα μικρότερο ποσοστό (17,6%) διαφωνεί και το 12,2% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί. Μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό (2,7%) συμφωνεί και κανένας από τους συμμετέχοντες δεν δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με τη δήλωση (βλ. Πίνακα 17). Συνολικά, φαίνεται ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων δεν πιστεύει ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είχαν αρνητικό αντίκτυπο στις σχέσεις τους με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας, με μια ισχυρή πλειοψηφία να διαφωνεί σθεναρά με τη δήλωση.

Πίνακας 18: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: " Τα ΜΚΔ μειώνουν την αλληλεπίδραση μου με αυτούς που ζω μαζί»

Ερώτηση 18. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: " Τα ΜΚΔ μειώνουν την αλληλεπίδραση μου με αυτούς που ζω μαζί»	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	9	12,2%
Συμφωνώ κάπως	21	28,4%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	15	20,3%
Κάπως διαφωνώ	0	0,0%
Διαφωνώ έντονα	29	39,2%

Σύμφωνα με τον Πίνακα 18, από τους 74 συμμετέχοντες, η μεγαλύτερη ομάδα (39,2%) διαφωνεί σθεναρά ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (ΜΚΔ) μειώνουν την αλληλεπίδρασή τους με αυτούς με τους οποίους ζουν. Η επόμενη πιο συχνή απάντηση είναι «κάπως συμφωνώ» με 28,4%, ακολουθούμενη από «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ» με 20,3%. Ένα μικρότερο ποσοστό (12,2%) συμφωνεί απόλυτα με τη δήλωση και κανένας από τους συμμετέχοντες δεν δήλωσε ότι διαφωνεί. Συνολικά, φαίνεται ότι ένα σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων δεν αισθάνεται ότι τα ΜΚΔ έχουν αρνητικό αντίκτυπο στις αλληλεπιδράσεις τους με αυτούς με τους οποίους ζουν, με πολλούς να διαφωνούν έντονα με τη δήλωση. Ωστόσο, υπάρχει και μια σημαντική μερίδα που συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα (40,6%) ότι τα ΜΚΔ έχουν μειώσει την αλληλεπίδραση τους με όσους ζουν μαζί και επομένως μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει σημαντική διάσταση απόψεων σε ό,τι αφορά αυτή την ερώτηση.

Πίνακας 19. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: " Νιώθω ότι σπαταλώ περισσότερο χρόνο στο διαδίκτυο παρά με την οικογένεια μου.

Ερώτηση 19: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: " Νιώθω ότι σπαταλώ περισσότερο χρόνο στο διαδίκτυο παρά με την οικογένεια μου.	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό
--	-------------------	---------

Συμφωνώ απόλυτα	12	16,2%
Συμφωνώ κάπως	22	29,7%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	8,1%
Κάπως διαφωνώ	6	8,1%
Διαφωνώ έντονα	28	37,8%

Σύμφωνα με τον Πίνακα 19, από τους 74 συμμετέχοντες, η μεγαλύτερη ομάδα (37,8%) διαφωνεί σθεναρά ότι σπαταλούν περισσότερο χρόνο στο διαδίκτυο παρά με την οικογένειά τους. Η επόμενη πιο συχνή απάντηση είναι "Συμφωνώ κάπως" με 29,7%, ακολουθούμενη από "Συμφωνώ απόλυτα" με 16,2%. Ένα μικρότερο ποσοστό (8,1%) «κάπως διαφωνεί» με αυτή τη δήλωση, ενώ το ίδιο ποσοστό (8,1%) δήλωσε ότι « ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν». Συνολικά, φαίνεται ότι ένα σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων (45,9%) δεν αισθάνεται ότι σπαταλούν περισσότερο χρόνο στο Διαδίκτυο παρά με την οικογένειά τους, με πολλούς να διαφωνούν έντονα με τη δήλωση. Ωστόσο, υπάρχει μια ισότιμη ομάδα (45,9%) που είτε συμφωνεί είτε συμφωνεί απόλυτα με αυτήν την αντίληψη. Επομένως, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει σημαντική διάσταση απόψεων σε ό,τι αφορά αυτή την ερώτηση

Πίνακας 20. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: " Τα ΜΚΔ με βοήθησαν να φτιάξω ή να γεφυρώσω σχέσεις με την ευρύτερη οικογένεια μου»

Ερώτηση 20. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: " Τα ΜΚΔ με βοήθησαν να φτιάξω ή να γεφυρώσω σχέσεις με την ευρύτερη οικογένεια μου»	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	17	23,0%
Συμφωνώ κάπως	18	24,3%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	20	27,0%
Διαφωνώ κάπως	8	10,8%

Διαφωνώ έντονα	11	14,9%
----------------	----	-------

Από τους 74 συμμετέχοντες, η μεγαλύτερη ομάδα (27,0%) ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (ΜΚΔ) τους έχουν βοηθήσει να οικοδομήσουν ή να γεφυρώσουν σχέσεις με την ευρύτερη οικογένειά τους. Οι επόμενες πιο συχνές απαντήσεις είναι «Συμφωνώ απόλυτα» με 23,0% και «Συμφωνώ κάπως» με 24,3%. Ένα μικρότερο ποσοστό (10,8%) διαφωνεί και το 14,9% διαφωνεί κάθετα με τη δήλωση. Συνολικά, φαίνεται ότι ένα σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων (47,3%) είτε συμφωνεί απόλυτα είτε συμφωνεί κάπως με την δήλωση ότι τα ΜΚΔ έχουν διευκολύνει τη δημιουργία σχέσεων με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας (Βλ. Πίνακα 20).

Πίνακας 21. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: "Ο καθορισμός συγκεκριμένων χρονικών ορίων για τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε καθημερινή βάση μπορεί να βοηθήσει στην αποφυγή αρνητικών επιπτώσεων στις οικογενειακές σχέσεις";

Ερώτηση 21. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: "Ο καθορισμός συγκεκριμένων χρονικών ορίων για τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε καθημερινή βάση μπορεί να βοηθήσει στην αποφυγή αρνητικών επιπτώσεων στις οικογενειακές σχέσεις";	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	22	29,7%
Συμφωνώ κάπως	28	37,8%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	13	17,6%
Διαφωνώ κάπως	8	10,8%
Διαφωνώ έντονα	3	4,1%

Από τους 74 συμμετέχοντες, η μεγαλύτερη ομάδα (37,8%) «συμφωνεί κάπως» ότι ο καθορισμός συγκεκριμένων χρονικών ορίων για τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να βοηθήσει στην αποφυγή αρνητικών επιπτώσεων στις οικογενειακές σχέσεις. Η επόμενη πιο συνηθισμένη απάντηση είναι «Συμφωνώ απόλυτα» με 29,7%. Ένα μικρότερο ποσοστό (17,6%) ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, ενώ το 10,8% διαφωνεί κάπως και το 4,1% διαφωνεί έντονα με τη δήλωση (Βλ. Πίνακα 21). Συνολικά, φαίνεται ότι ένα σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων βλέπει την αξία στον καθορισμό χρονικών ορίων για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τη βελτίωση των οικογενειακών σχέσεων, με την πλειοψηφία είτε να συμφωνεί απόλυτα είτε να συμφωνεί κάπως με την ιδέα.

Πίνακας 22: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Ο περιορισμός της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός της οικογένειας μπορεί να συμβάλει στην προώθηση περισσότερης αλληλεπίδρασης πρόσωπο με πρόσωπο και στην ενίσχυση των σχέσεων»;

Ερώτηση 22. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Ο περιορισμός της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός της οικογένειας μπορεί να συμβάλει στην προώθηση περισσότερης αλληλεπίδρασης πρόσωπο με πρόσωπο και στην ενίσχυση των σχέσεων»;	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	31	41,9%
Συμφωνώ κάπως	31	41,9%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	9	12,2%
Κάπως διαφωνώ	2	2,7%

Διαφωνώ έντονα	1	1,4%
----------------	---	------

Από τους 74 συμμετέχοντες, τόσο το «Συμφωνώ απόλυτα» όσο και το «Συμφωνώ κάπως» έλαβαν τις υψηλότερες απαντήσεις, το καθένα με 41,9%. Αυτό σημαίνει ότι μια σημαντική πλειοψηφία (83,8%) των συμμετεχόντων συμφωνεί ότι ο περιορισμός της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός της οικογένειας μπορεί να συμβάλει στην προώθηση της πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδρασης και στην ενίσχυση των σχέσεων. Ένα μικρότερο ποσοστό (12,2%) ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, ενώ μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό (4,1%) διαφωνεί κάπως με τη δήλωση και το 1,4% διαφωνεί έντονα με αυτήν (Βλ. Πίνακα 22). Συνολικά, φαίνεται ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν τα πιθανά οφέλη από τον περιορισμό της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός της οικογένειας για την προώθηση της προσωπικής αλληλεπίδρασης και τη βελτίωση των σχέσεων.

Πίνακας 23. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η κοινή χρήση οικογενειακών φωτογραφιών και αναμνήσεων, μπορεί να ενισχύσει τους οικογενειακούς δεσμούς»;

Ερώτηση 23. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η κοινή χρήση οικογενειακών φωτογραφιών και αναμνήσεων, μπορεί να ενισχύσει τους οικογενειακούς δεσμούς»;	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	25	33,8%
Συμφωνώ κάπως	30	40,5%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	11	14,9%
Κάπως διαφωνώ	3	4,1%
Διαφωνώ έντονα	5	6,8%

Από τους 74 συμμετέχοντες, σημαντικό μέρος συμφωνεί με αυτή τη δήλωση. Η πλειοψηφία είτε «συμφωνεί απόλυτα» (33,8%) είτε «κάπως συμφωνεί» (40,5%) ότι η κοινή χρήση οικογενειακών φωτογραφιών και αναμνήσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να ενισχύσει τους οικογενειακούς δεσμούς, αποτελώντας συνολικά το 74,3% των ερωτηθέντων που συμφωνούν με κάποιο τρόπο. Ένα μικρότερο ποσοστό (14,9%) ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, ενώ μικρότερο ποσοστό είτε «κάπως διαφωνεί» (4,1%) ή «διαφωνεί έντονα» (6,8%) με τη δήλωση (Βλ. Πίνακα 23). Συνολικά, φαίνεται ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων βλέπει τη δυνατότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης να ενισχύσουν τους οικογενειακούς δεσμούς μέσω της κοινής χρήσης φωτογραφιών και αναμνήσεων.

Πίνακας 24: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η κοινή χρήση οικογενειακών φωτογραφιών και αναμνήσεων, μπορεί να βλάψει τους οικογενειακούς δεσμούς»;

Ερώτηση 24. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η κοινή χρήση οικογενειακών φωτογραφιών και αναμνήσεων, μπορεί να βλάψει τους οικογενειακούς δεσμούς»;	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	11	14,9%
Συμφωνώ κάπως	18	24,3%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	21	28,4%
Κάπως διαφωνώ	14	18,9%
Διαφωνώ έντονα	10	13,5%

Από τους 74 συμμετέχοντες, ένα σημαντικό ποσοστό ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με τη δήλωση (28,4%) ότι η κοινή χρήση οικογενειακών φωτογραφιών και αναμνήσεων μπορεί να βλάψει τους οικογενειακούς δεσμούς. Η επόμενη πιο κοινή

απάντηση είναι «κάπως συμφωνώ» με 24,3%, ακολουθούμενη από «κάπως διαφωνώ» με 18,9%. Ένα μικρότερο ποσοστό είτε «συμφωνεί απόλυτα» (14,9%) είτε «διαφωνεί έντονα» (13,5%) με τη δήλωση (Βλ. Πίνακα 24).

Πίνακας 25: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Δεν έχει ιδιαίτερη σημασία εάν η επικοινωνία με την οικογένεια γίνεται μέσω των social media, αλλά η ποιότητα και το βάθος της επικοινωνίας αυτής»

Ερώτηση 25: Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Δεν έχει ιδιαίτερη σημασία εάν η επικοινωνία με την οικογένεια γίνεται μέσω των social media, αλλά η ποιότητα και το βάθος της επικοινωνίας αυτής»	Απόλυτη συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	32	43,2%
Συμφωνώ κάπως	22	29,7%
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	4	5,4%
Κάπως διαφωνώ	9	12,2%
Διαφωνώ έντονα	7	9,5%

Από τους 74 συμμετέχοντες, η μεγαλύτερη ομάδα (43,2%) «συμφωνεί απόλυτα» ότι δεν έχει σημασία αν η οικογενειακή επικοινωνία γίνεται μέσω των social media, αλλά η ποιότητα και το βάθος αυτής της επικοινωνίας. Η επόμενη πιο συχνή απάντηση είναι «κάπως συμφωνώ» με 29,7%. Ένα μικρότερο ποσοστό «κάπως διαφωνεί» (12,2%), «ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί» (5,4%) ή «διαφωνεί έντονα» (9,5%) με τη δήλωση (Βλ. Πίνακα 25).

3.2. Επαγωγική Ανάλυση

Δεύτερο Ερευνητικό Ερώτημα:

Κοινωνικοδημογραφικές Διαφορές στην Αντίληψη σχετικά με το αν η χρήση των ΜΚΔ έχει βελτιώσει τις Οικογενειακές Σχέσεις.

Πίνακας 26^α : Φύλο & Αντιλήψεις ότι η χρήση των ΜΚΔ έχει βελτιώσει τις οικογενειακές σχέσεις (άμεση οικογένεια)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ		M.O.±T.A.	P VALUE
Φύλο	Γυναίκα	4,30 ±0,75	0,04
	Ανδρας	4,75±0,80	

Πίνακας 26β : Φύλο & Αντιλήψεις ότι η χρήση των ΜΚΔ έχει βελτιώσει τις οικογενειακές σχέσεις (ευρύτερη οικογένεια)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ		M.O.±T.A.	P VALUE
Φύλο	Γυναίκα	3,85 ±0,72	0,04
	Ανδρας	4,12±0,78	

Για τον έλεγχο των διαφορών μεταξύ των φύλων διεξήχθη στατιστική δοκιμασία t-test που έδωσε τιμή $p=0,038$. Με τιμή $p=0,04$, υπάρχει μια στατιστικά σημαντική διαφορά στις αντιλήψεις για το εάν η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει βελτιώσει την επικοινωνία με τα μέλη τόσο της άμεσης, όσο και της ευρύτερης οικογένειας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Οι παρατηρούμενες διαφορές στις αντιλήψεις μεταξύ των φύλων έχουν μικρή πιθανότητα να εμφανίστηκαν τυχαία και θεωρούνται σημαντικές. Αυτό δείχνει ότι το φύλο παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του τρόπου με τον οποίο τα άτομα βλέπουν τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις σχέσεις τους με τα μέλη της άμεσης και της ευρύτερης οικογένειας σε αυτή τη μελέτη. Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι άνδρες και οι γυναίκες έχουν διαφορετικές αντιλήψεις ως προς αυτό, με τους άνδρες να εμφανίζουν μεγαλύτερο μέσο όρο που σημαίνει ότι συμφωνούν περισσότερο από τις γυναίκες ότι τα ΜΚΔ έχουν βελτιώσει την επικοινωνία τους και τις σχέσεις τους με την οικογένεια τους.

Τα αποτελέσματα και των δύο πινάκων (Πίνακας 26^α & Πίνακας 26β) παρουσιάζουν παρόμοια στατιστικά ευρήματα.

Πίνακας 27^α : Ηλικία & Αντιλήψεις ότι η χρήση των ΜΚΔ έχει βελτιώσει τις οικογενειακές σχέσεις (Άμεση Οικογένεια)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ		M.O.±T.A.	P VALUE
Ηλικία	18-30 ετών	4,00 ±0,90	0,04
	31-40 ετών	4,17±0,74	
	41-50 ετών	4,29±0,76	

51-60 ετών	4,69±0,47
60 και άνω	4,17±0,75

Πίνακας 27β: Ηλικία & Αντιλήψεις ότι η χρήση των ΜΚΔ έχει βελτιώσει τις οικογενειακές σχέσεις (Ευρύτερη Οικογένεια)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ		M.O.±T.A.	P VALUE
Ηλικία	18-30 ετών	3,95 ±0,88	0,04
	31-40 ετών	4,12±0,76	
	41-50 ετών	4,24±0,74	
	51-60 ετών	4,64±0,49	
	60 και άνω	4,12±0,75	

Για τον έλεγχο των διαφορών μεταξύ των ηλικιών διεξήχθη στατιστική δοκιμασία ANOVA που έδωσε τιμή $p=0,04$ που δεν είναι μεγαλύτερη από 0,05. Αυτό υποδηλώνει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά στο κατά πόσο πιστεύουν οι ερωτώμενοι ότι η χρήση των ΜΚΔ έχει βελτιώσει τις οικογενειακές τους σχέσεις μεταξύ διαφορετικών ηλικιακών ομάδων. Αξίζει να τονιστεί ότι οι συμμετέχοντες 51-60 ετών φάνηκαν να επωφελούνται περισσότερο από όλες τις άλλες ηλικιακές ομάδες από τη χρήση των ΜΚΔ σε ό,τι αφορά την επικοινωνία τους με στενούς, αλλά και πιο μακρινούς συγγενείς. Δεν υπάρχει κάποια διαφορά στο στατιστικό αυτό εύρημα, ανάμεσα στους πίνακες 27^α και 27^β.

Πίνακας 28^α : Επίπεδο Εκπαίδευσης & Αντιλήψεις ότι η χρήση των ΜΚΔ έχει βελτιώσει τις οικογενειακές σχέσεις (Άμεση Οικογένεια)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ		M.O.±T.A.	P VALUE
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Απόφοιτος/η δημοτικού	2,77 ±1,12	0,004
	Απόφοιτος/η γυμνασίου	2,43 ±0,75	
	Απόφοιτος/η λυκείου	2,92 ±1,08	
	Απόφοιτος IEK ή άλλης ισότιμης σχολής	3,08 ±1,19	
	Απόφοιτος/η ΑΕΙ/ΤΕΙ	3,08 ±1,19	
	Κάτοχος μεταπτυχιακού	2,77 ±1,12	

Πίνακας 28β : : Επίπεδο Εκπαίδευσης & Αντιλήψεις ότι η χρήση των ΜΚΔ έχει βελτιώσει τις οικογενειακές σχέσεις (Ευρύτερη Οικογένεια)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ		M.O.±T.A.	P VALUE
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Απόφοιτος/η δημοτικού	2,95 ±1,16	0,004
	Απόφοιτος/η γυμνασίου	3,22 ±0,73	
	Απόφοιτος/η λυκείου	3,18 ±1,17	
	Απόφοιτος IEK ή άλλης ισότιμης σχολής	3,65 ±0,61	
	Απόφοιτος/η ΑΕΙ/ΤΕΙ	3,08 ±1,19	
	Κάτοχος μεταπτυχιακού	3,80 ±0,85	

Για τον έλεγχο των διαφορών μεταξύ μορφωτικών επιπέδων διεξήχθη στατιστική δοκιμασία ANOVA που έδωσε τιμή $p=0,004$. Αυτό σημαίνει ότι το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων σχετίζεται στατιστικά με το κατά πόσο θεωρούν ότι βελτιώνονται οι σχέσεις τους με την άμεση οικογένεια (στενούς συγγενείς) ως αποτέλεσμα της χρήσης των ΜΚΔ. Στον πίνακα 28^α φαίνεται ότι αυτοί που επωφελούνται περισσότερο είναι οι απόφοιτοι ΙΕΚ & ΑΕΙ, ενώ στον πίνακα 28β, όπου αναδεικνύονται οι σχέσεις με την ευρύτερη οικογένεια, φαίνεται ότι επωφελούνται περισσότερο οι απόφοιτοι ΑΕΙ και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού.

Πίνακας 29^α : Οικογενειακή Κατάσταση & Αντιλήψεις ότι η χρήση των ΜΚΔ έχει βελτιώσει τις οικογενειακές σχέσεις (Άμεση Οικογένεια)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ		M.O	P VALUE
Οικογενειακή Κατάσταση	Άγαμος/η	4,16	0,006
	Έγγαμος/η	4,23	
	Συζώ ως έγγαμος	4,43	
	Διαζευγμένος/η	4,00	

<i>Σε διάσταση</i>	<i>0</i>
<i>Χήρος/α</i>	<i>0</i>

Πίνακας 298: Οικογενειακή Κατάσταση & Αντιλήψεις ότι η χρήση των ΜΚΔ έχει βελτιώσει τις οικογενειακές σχέσεις (Ευρύτερη Οικογένεια)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ	M.O.±T.A.	P VALUE
Οικογενειακή Κατάσταση		
<i>Άγαμος/η</i>	<i>2,53 ±0,64</i>	<i>0,006</i>
<i>Έγγαμος/η</i>	<i>2,68 ±0,86</i>	
<i>Συζώ ως έγγαμος</i>	<i>2,92 ±1,08</i>	
<i>Διαζευγμένος/η</i>	<i>2,89 ±1,84</i>	
<i>Σε διάσταση</i>	<i>0</i>	
<i>Χήρος/α</i>	<i>0</i>	

Για τον έλεγχο των διαφορών μεταξύ μορφωτικών επιπέδων διεξήχθη στατιστική δοκιμασία ANOVA που έδωσε τιμή $p=0,006$. Με τιμή $p=0,006$, υπάρχουν ισχυρά στατιστικά στοιχεία που υποδηλώνουν ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην αντιληπτή βελτίωση της επικοινωνίας με τα μέλη της οικογένειας μέσω της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε διάφορες κατηγορίες οικογενειακής κατάστασης. Με άλλα λόγια, τα δεδομένα δείχνουν ότι η οικογενειακή κατάσταση έχει σημαντική επίδραση στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αντιλαμβάνονται τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην επικοινωνία τους με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας. Συγκεκριμένα, τα ευρήματά μας δείχνουν ότι τα άτομα που είναι «παντρεμένα» και όσοι «ζουν ως παντρεμένοι» τείνουν να επωφελούνται περισσότερο από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την ενίσχυση της οικογενειακής επικοινωνίας (Έγγαμος: M.O 4.23, Ζω ως παντρεμένος: M.O 4.43). Αντίθετα, τα άτομα που είναι «χωρισμένα» φαίνεται να αντιλαμβάνονται συγκριτικά χαμηλότερη βελτίωση στην οικογενειακή επικοινωνία μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Divorced: M.O 4.00).

Αυτά τα αποτελέσματα υπογραμμίζουν την επίδραση της οικογενειακής κατάστασης στις αντιλήψεις των ατόμων για το πώς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επηρεάζουν τις οικογενειακές τους σχέσεις. Με άλλα λόγια, τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης υποδεικνύουν τη σημασία της οικογενειακής κατάστασης ως παράγοντα διαμόρφωσης των απόψεων των ατόμων σχετικά με το εάν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν βελτιώσει την οικογενειακή επικοινωνία τους. Περαιτέρω έρευνα και διερεύνηση αυτής της σχέσης μπορεί να δώσει πληροφορίες για τη δυναμική των οικογενειακών αλληλεπιδράσεων στην εποχή της ψηφιακής επικοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

4.1. Επικράτηση και πρότυπα χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Η έρευνά μας ξεκίνησε εξετάζοντας τον επιπολασμό και τα πρότυπα χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μεταξύ των συμμετεχόντων. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής ζωής των συμμετεχόντων, με τη συντριπτική πλειοψηφία να αναφέρει τακτική ενασχόληση με διάφορες πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης (όπως επιβεβαιώνεται από τους Subrahmanyam et al., 2008). Αυτό ευθυγραμμίζεται με την ευρύτερη κοινωνική τάση της αυξημένης ψηφιακής συνδεσιμότητας, υπογραμμίζοντας τον διάχυτο ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη σύγχρονη οικογενειακή δυναμική.

4.2. Τρόποι επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια

Μία από τις κεντρικές πτυχές της έρευνάς μας ήταν η κατανόηση των τρόπων επικοινωνίας που διευκολύνουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης εντός της οικογενειακής μονάδας. Τα ευρήματά μας αποκαλύπτουν ότι οι πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης χρησιμεύουν ως ζωτικά κανάλια τόσο για τα άμεσα όσο και για

τα εκτεταμένα μέλη της οικογένειας για σύνδεση, ανταλλαγή πληροφοριών και διατήρηση σχέσεων.

Τα άμεσα μέλη της οικογένειας, όπως οι γονείς, τα παιδιά και τα αδέρφια, χρησιμοποιούσαν κυρίως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τακτική επικοινωνία μέσω βιντεοκλήσεων. Οι συμμετέχοντες συχνά εξέφρασαν πώς αυτές οι πλατφόρμες βοήθησαν να γεφυρωθούν οι γεωγραφικές αποστάσεις και να καλλιεργήσουν μια αίσθηση εγγύτητας παρά τον φυσικό διαχωρισμό.

Επιπλέον, τα μέλη της ευρύτερης οικογένειας, συμπεριλαμβανομένων των θειών, των θείων, των ξαδέρφων και των παππούδων, χρησιμοποίησαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να μοιραστούν ορόσημα ζωής, οικογενειακές εκδηλώσεις και φωτογραφίες. Αυτή η μορφή ψηφιακής δέσμευσης εκτιμάται ιδιαίτερα για την ικανότητά της να επανασυνδέει μακρινούς συγγενείς και να ενισχύει τους οικογενειακούς δεσμούς.

4.3. Αντιλήψεις για τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις

Οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων για το πώς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επηρεάζουν τις οικογενειακές τους σχέσεις παρείχαν ανεκτίμητες γνώσεις για την πολυπλοκότητα αυτής της δυναμικής. Η μελέτη εντόπισε μια σειρά απόψεων, δίνοντας έμφαση τόσο στις θετικές όσο και στις αρνητικές πτυχές.

- Θετικές επιπτώσεις:

Πολλοί συμμετέχοντες τόνισαν τις θετικές επιπτώσεις των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις. Μίλησαν για το πώς διευκολύνει πιο συχνή και βολική επικοινωνία, επιτρέποντάς τους να παραμένουν σε επαφή με μέλη της οικογένειας με τα οποία διαφορετικά θα είχαν χάσει την επαφή. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες σημείωσαν ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης βοηθούν να γεφυρωθούν τα χάσματα σε συγγενικές σχέσεις .

Αρκετοί συμμετέχοντες τόνισαν επίσης το ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην ενίσχυση των δικτύων συναισθηματικής υποστήριξης εντός της οικογένειας. Σε δύσκολους καιρούς, η διαθεσιμότητα ενός ψηφιακού χώρου για την ανταλλαγή ανησυχιών και την παροχή ενθάρρυνσης θεωρήθηκε παρηγορητική και

καθησυχαστική. Επιπλέον, η ευκολία κοινής χρήσης ενημερώσεων ζώης, φωτογραφιών και αναμνήσεων στις πλατφόρμες μέσω κοινωνικής δικτύωσης συμβάλει σε μια αίσθηση συνδεσιμότητας μέσα στην οικογένεια.

- Αρνητικές επιπτώσεις:

Αντίθετα, ορισμένοι συμμετέχοντες εξέφρασαν ανησυχίες για τις αρνητικές συνέπειες της υπερβολικής χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Απέφεραν ότι η πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση μπορεί να μειωθεί λόγω της συνεχούς ενασχόλησής τους με τα ΜΚΔ. Αυτή η ανησυχία εγείρει ερωτήματα σχετικά με την ποιότητα του δια ζώσης οικογενειακού χρόνου που περνούν μαζί οι συγγενείς .

Συμπερασματικά, το πρώτο τμήμα της συζήτησής μας παρέχει μια ολοκληρωμένη επισκόπηση των βασικών ευρημάτων από τη μελέτη μας. Έχουμε ρίξει φως στην επικράτηση και τα πρότυπα χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μεταξύ των συμμετεχόντων στο πλαίσιο των οικογενειακών τους σχέσεων.

4.4. Συγκριτική Ανάλυση Επιπτώσεων των Social Media στις Οικογενειακές Σχέσεις

Σε αυτήν την ενότητα παρέχουμε μια σύνοψη της επίδρασης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις ανάλογα με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων και συγκεκριμένα, ανάλογα με την ηλικία, το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο και τη δομή της οικογένειας. Η συγκριτική μας ανάλυση αποκαλύπτει την ύπαρξη τόσο θετικών όσο και αρνητικών επιπτώσεων των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις.

Πιο συγκεκριμένα, οι άντρες συμφωνούν περισσότερο από τις γυναίκες ότι η χρήση των ΜΚΔ βελτιώνει τις σχέσεις τους τόσο με την άμεση όσο και την ευρύτερη οικογένεια. Επιπλέον, τα άτομα από 51 έως 60 ετών φαίνεται να επωφελούνται περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη ηλικιακή ομάδα σε ό,τι αφορά την επικοινωνία τους με την άμεση και την ευρύτερη οικογένεια μέσω των ΜΚΔ. Παρομοίως, όσοι είναι έγγαμοι ή ζουν ως έγγαμοι πιστεύουν ότι τα ΜΚΔ βελτιώνουν τις σχέσεις με τους στενούς και τους μακρινούς συγγενείς τους περισσότερο από άλλα άτομα με διαφορετική οικογενειακή κατάσταση, ενώ οι διαζευγμένοι φαίνεται ότι επωφελούνται λιγότερο από όλους. Τέλος, όσοι έχουν ως ανώτατο επίπεδο εκπαίδευσης το ΙΕΚ

επωφελούνται περισσότερο από άτομα άλλων μορφωτικών επιπέδων όταν επικοινωνούν με την οικογένεια τους μέσω των ΜΚΔ.

Ενώ τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διευκολύνουν την άνετη επικοινωνία και τη συναισθηματική υποστήριξη, δημιουργούν επίσης προκλήσεις που σχετίζονται με την μείωση του πρόσωπο-με-πρόσωπο χρόνου που αφιερώνουν τα μέλη της οικογένειας μεταξύ τους. Η επόμενη ενότητα εμβαθύνει στις συνέπειες των ευρημάτων μας και προσφέρει συστάσεις για την αξιοποίηση των θετικών πτυχών των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και τον μετριασμό πιθανών αρνητικών επιδράσεων τους εντός της οικογενειακής μονάδας.

4.5. Συνέπειες για τη δυναμική της οικογένειας

Η μελέτη μας υπογραμμίζει την επιρροή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη δυναμική της οικογένειας. Έχει γίνει προφανές ότι οι πλατφόρμες ψηφιακής επικοινωνίας μπορούν είτε να ενισχύσουν είτε να εμποδίσουν τις οικογενειακές σχέσεις ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται. Η αναγνώριση αυτών των συνεπειών είναι απαραίτητη για την προώθηση υγιέστερων οικογενειακών αλληλεπιδράσεων στην εποχή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Βελτιωμένη συνδεσιμότητα: Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να είναι ένα ισχυρό εργαλείο για τη βελτίωση της συνδεσιμότητας εντός των οικογενειών, ειδικά όταν η φυσική απόσταση χωρίζει τα μέλη. Παρέχει μια βολική λεωφόρο για να μοιράζεστε ενημερώσεις ζωής, να γιορτάζετε ορόσημα και να προσφέρετε συναισθηματική υποστήριξη (Watkins, 2009).

Προκλήσεις επικοινωνίας: Η υπερβολική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να οδηγήσει σε επικοινωνιακές προκλήσεις, με τα μέλη της οικογένειας να απορροφώνται από τις οθόνες τους σε βάρος των αλληλεπιδράσεων πρόσωπο με πρόσωπο. Αυτό μπορεί να διαβρώσει την ποιότητα της επικοινωνίας μέσα στην οικογένεια (McFarland & Ployhart, 2015).

4.5.1 Συστάσεις για υγιή χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογένειες

Για να αξιολογήσουμε τις θετικές πτυχές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ενώ μετριάζουμε πιθανά μειονεκτήματα, προσφέρουμε τις ακόλουθες συστάσεις:

Ανοιχτή και ειλικρινής επικοινωνία: Καλό είναι να ενθαρρύνονται τις ανοιχτές και ειλικρινείς συζητήσεις εντός της οικογένειας σχετικά με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Οι γονείς, ειδικότερα, θα πρέπει να συμμετέχουν σε εποικοδομητικούς διαλόγους με τα παιδιά τους σχετικά με τα οφέλη και τους κινδύνους της ψηφιακής επικοινωνία (Mangold & Faulds, 2009).

Θέση ορίων: Ο καθορισμός σαφών ορίων για τον χρόνο οθόνης και τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης κατά τη διάρκεια των οικογενειακών συγκεντρώσεων και των γευμάτων, είναι κρίσιμος. Αυτά τα όρια πρέπει να ισχύουν για όλα τα μέλη της οικογένειας για την προώθηση της ισορροπημένης αλληλεπίδρασης. (Blum-Ross & Livingstone, 2016).

Εκπαίδευση και ψηφιακός γραμματισμός: Καλό θα ήταν να προγραμματιστεί μια επένδυση στην εκπαίδευση στον ψηφιακό γραμματισμό, ιδιαίτερα για παιδιά και μεγαλύτερα μέλη της οικογένειας που μπορεί να είναι λιγότερο εξοικειωμένα με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η παροχή καθοδήγησης σχετικά με τις ρυθμίσεις απορρήτου, τη διαδικτυακή εθιμοτυπία και την κριτική σκέψη μπορεί να δώσει τη δυνατότητα στα μέλη της οικογένειας να χρησιμοποιούν αυτές τις πλατφόρμες υπεύθυνα (Wulandari, 2022).

Ποιότητα έναντι ποσότητας: Ενθαρρύνετε τα μέλη της οικογένειας να δώσουν προτεραιότητα στην ποιότητα των αλληλεπιδράσεων έναντι της ποσότητας. Αντί να περιηγείστε παθητικά σε ατελείωτες ροές, εστιάστε σε ουσιαστικές συζητήσεις και να μοιράζεστε εμπειρίες που ενισχύουν τους οικογενειακούς δεσμούς (Walsh, 2015).

Δημιουργία κοινών εμπειριών: Αναζητήστε ενεργά ευκαιρίες για να δημιουργήσετε κοινές εμπειρίες εκτός σύνδεσης ως οικογένεια. Η ενασχόληση με δραστηριότητες όπως επιτραπέζια παιχνίδια, υπαίθριες περιπέτειες ή το μαγείρεμα μαζί μπορεί να δημιουργήσει μόνιμες αναμνήσεις και να ενισχύσει τις οικογενειακές συνδέσεις.

4.5.2. Αξιοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την ευημερία της οικογένειας

Ενώ μετριάζουν τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, οι οικογένειες μπορούν επίσης να αξιοποιήσουν αυτές τις πλατφόρμες για να βελτιώσουν τη συνολική τους ευημερία:

Εικονικές οικογενειακές συγκεντρώσεις: Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να διευκολύνουν τις εικονικές οικογενειακές συγκεντρώσεις, επιτρέποντας σε μέλη από διαφορετικές γεωγραφικές τοποθεσίες να συγκεντρωθούν για εορτασμούς, συζητήσεις ή απλώς για να καλύψουν τη διαφορά.

Δίκτυα υποστήριξης: Ενθαρρύνετε τα μέλη της οικογένειας να εξερευνήσουν και να συμμετάσχουν σε διαδικτυακά δίκτυα υποστήριξης και κοινότητες που σχετίζονται με κοινά ενδιαφέροντα ή προκλήσεις. Αυτά μπορούν να παρέχουν πολύτιμους πόρους και συνδέσεις.

Τεκμηρίωση και Διατήρηση Μνήμης: Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να χρησιμεύσουν ως ψηφιακό λεύκωμα για οικογένειες, καταγράφοντας και διατηρώντας πολύτιμες στιγμές και ορόσημα. Ενθαρρύνετε την κοινή χρήση οικογενειακών ιστοριών και φωτογραφιών για να δημιουργήσετε μια αίσθηση συνέχειας.

Οικογενειακές Πρωτοβουλίες: Εξετάστε το ενδεχόμενο να ξεκινήσετε οικογενειακές πρωτοβουλίες ή προκλήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που προωθούν τη θετικότητα και τη συνεργασία. Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν προκλήσεις φυσικής κατάστασης, δημιουργικά έργα ή φιλανθρωπικές προσπάθειες που αφορούν όλα τα μέλη της οικογένειας.

4.5.3. Μελλοντικές κατευθύνσεις έρευνας

Ενώ η μελέτη μας παρέχει πολύτιμες γνώσεις σχετικά με τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις, εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετοί τομείς ώριμοι για μελλοντική έρευνα. Αυτά περιλαμβάνουν:

Μακροπρόθεσμες Επιδράσεις: Διερεύνηση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων της συνεχούς χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός των οικογενειών, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των εξελισσόμενων τάσεων της πλατφόρμας και των τεχνολογικών προόδων.

Διαπολιτισμικές προοπτικές: Διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι πολιτισμικοί παράγοντες επηρεάζουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των κοινωνικών μέσων και της οικογενειακής δυναμικής, καθώς πολιτισμικοί κανόνες και αξίες μπορούν να διαμορφώσουν την υιοθέτηση της τεχνολογίας και τα πρότυπα χρήσης.

Διαμεσολάβηση μεταξύ γενεών: Μελέτη του ρόλου της διαγενεακής διαμεσολάβησης στη γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος εντός των οικογενειών, όπου τα νεότερα μέλη μπορούν να αναλάβουν το ρόλο των τεχνικών συμβούλων για μεγαλύτερους συγγενείς.

Ανθεκτικότητα και Στρατηγικές Αντιμετώπισης: Εξέταση της ανθεκτικότητας και των στρατηγικών αντιμετώπισης που εφαρμόζουν οι οικογένειες για την πλοήγηση στις προκλήσεις που τίθενται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, συμπεριλαμβανομένων των ανησυχιών για το απόρρητο, του διαδικτυακού εκφοβισμού και του εθισμού στην οθόνη.

4.6. Συμπεράσματα

Σε αυτή την υποενότητα, εμβαθύνουμε στα συμπεράσματα που προκύπτουν από τις παραλλαγές που παρατηρήθηκαν στη μελέτη μας σχετικά με την ηλικία, το φύλο, τον αριθμό των παιδιών, το μορφωτικό υπόβαθρο και την οικογενειακή κατάσταση. Αυτοί οι δημογραφικοί παράγοντες αποκάλυψαν σημαντικές διαφορές στον τρόπο με τον οποίο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επηρεάζουν τις οικογενειακές σχέσεις.

Ηλικία: Η μελέτη μας προσδιόρισε την ηλικία ως καθοριστικό παράγοντα στην αντίληψη της επιρροής των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στους οικογενειακούς δεσμούς. Οι νεότεροι συμμετέχοντες αναγνώρισαν το ρόλο του στη διατήρηση των συνδέσεων και της εγγύτητας, ενώ οι μεγαλύτεροι συμμετέχοντες βρήκαν αξία στη διατήρηση των οικογενειακών παραδόσεων και αναμνήσεων. Η επίτευξη μιας

ισορροπίας μεταξύ αυτών των προοπτικών γενεών είναι απαραίτητη για την αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε ποικίλες οικογενειακές δυναμικές.

Φύλο: Οι διαφορές με βάση το φύλο ήταν εμφανείς, με τις γυναίκες γενικά να αντιλαμβάνονται περισσότερα οφέλη από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή επικοινωνία. Αυτό το εύρημα υπογραμμίζει τη σημασία της εξέτασης των ειδικών για το φύλο προτιμήσεων και αναγκών για την προώθηση αποτελεσματικών οικογενειακών αλληλεπιδράσεων μέσω ψηφιακών μέσων.

Αριθμός παιδιών: Είναι ενδιαφέρον ότι ο αριθμός των παιδιών δεν επηρέασε σημαντικά τις αντιλήψεις για το ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στις οικογενειακές σχέσεις. Παρόλα αυτά, το χάσμα των γενεών υποδηλώνει ότι η προώθηση ποιοτικού οικογενειακού χρόνου εν μέσω ψηφιακών περισπασμών παραμένει μια κοινή πρόκληση.

Μορφωτικό υπόβαθρο: Το επίπεδο εκπαίδευσης έπαιξε επίσης ρόλο στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα αντιλήφθηκαν τον αντίκτυπο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή ζωή. Εκείνοι με ανώτερα εκπαιδευτικά προσόντα τόνιζαν συχνά τις θετικές πτυχές αυτών των πλατφορμών, ιδιαίτερα στη διατήρηση των οικογενειακών αναμνήσεων και στην προσφορά συναισθηματικής υποστήριξης. Η αντιμετώπιση των ποικίλων αναγκών και ανησυχιών ατόμων με διαφορετικό μορφωτικό υπόβαθρο είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της δυναμικής της οικογένειας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Οικογενειακή Κατάσταση: Τα ευρήματά μας έδειξαν ότι η δομή της οικογένειας επηρέασε τις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τις επιπτώσεις των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Οι ελεύθεροι και όσοι ζουν με συντρόφους τόνισαν την ευκολία της ψηφιακής επικοινωνίας στη διατήρηση των σχέσεων. Αντίθετα, παντρεμένα άτομα με παιδιά εξέφρασαν ανησυχίες για την πιθανή παρέμβαση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στον ποιοτικό οικογενειακό χρόνο. Η εξισορρόπηση αυτών των διαφορετικών προοπτικών είναι το κλειδί για την ενίσχυση των οικογενειακών δεσμών σε διάφορα οικογενειακά πλαίσια. Η έρευνά μας εξέτασε την επιρροή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή ζωή, διερευνώντας τις διάφορες διαστάσεις και τις επιπτώσεις τους στη συνδεσιμότητα και τη δυναμική της οικογένειας. Οι συμμετέχοντες στη μελέτη μας, που αντιπροσωπεύουν ένα ευρύ φάσμα

οικογενειακών δομών και ηλικιακών ομάδων, παρείχαν πολύτιμες πληροφορίες για τα πρότυπα χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ήταν προφανές ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είχαν γίνει αναπόσπαστο μέρος της καθημερινότητάς τους.

Ένα σημαντικό εύρημα ήταν ο θετικός αντίκτυπος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη συνδεσιμότητα της οικογένειας. Πολλοί συμμετέχοντες εξέφρασαν πώς αυτές οι πλατφόρμες διευκόλυναν τη διατήρηση της επαφής με τα μέλη της οικογένειας, ιδιαίτερα αυτά που ζούσαν μακριά. Οι δηλώσεις αναζωπύρωσης σχέσεων με μακρινούς συγγενείς και εμβάθυνσης των συνδέσεων μέσω της ψηφιακής επικοινωνίας ήταν ενθαρρυντικές. Ωστόσο, η έρευνά μας έριξε φως και σε ορισμένες προκλήσεις. Μια κοινή ανησυχία ήταν η πιθανή απόσπαση της προσοχής που προκάλεσαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατά τις οικογενειακές αλληλεπιδράσεις. Αρκετοί συμμετέχοντες ανέφεραν ότι η ενασχόληση με τα ΜΚΔ μειώνει τις πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπιδράσεις, ιδιαίτερα με τα μέλη της οικογένειας που ζουν κάτω από την ίδια στέγη.

Παρά τις όποιες προκλήσεις, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έπαιξαν ζωτικό ρόλο στην αναζήτηση υποστήριξης και συμβουλών στις οικογένειες. Οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι χρησιμοποιούν αυτές τις πλατφόρμες για να αναζητήσουν συναισθηματική υποστήριξη ή συμβουλές σε δύσκολες στιγμές.

Ο συνολικός αντίκτυπος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή ευημερία ήταν ένα θέμα μεικτών αντιλήψεων. Ενώ ορισμένοι πίστευαν ότι συνέβαλε θετικά διευκολύνοντας τις οικογενειακές συγκεντρώσεις και δημιουργώντας μια αίσθηση συνδεσιμότητας, άλλοι εξέφρασαν ανησυχίες για τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις τους στην δια ζώσης επικοινωνία και τις οικογενειακές σχέσεις.

Συνοπτικά, η έρευνά μας ανέδειξε την πολύπλευρη φύση της επιρροής των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή ζωή. Ενώ οι Έλληνες πιστεύουν ότι έχουν τη δυνατότητα να ενισχύσουν τους οικογενειακούς δεσμούς και να παρέχουν μια πλατφόρμα για υποστήριξη και συμβουλές, αναφέρουν επίσης ανησυχίες που σχετίζονται με τη μειωμένη ποιότητα και συχνότητα της πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνίας. Η κατανόηση και η διαχείριση αυτών των δυναμικών είναι ζωτικής σημασίας καθώς οι οικογένειες συνεχίζουν να περιηγούνται στην ψηφιακή εποχή.

Βιβλιογραφία

Adler, E. S. και Clark, R. (2022). *Κοινωνική Έρευνα: Μια ξενάγηση στις Μεθόδους και στις Τεχνικές, 5^η Έκδοση* (Επιστημ. Επιμέλεια Γ. Τσίρμπας). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.

Allen, M. (Ed.). (2017). *The SAGE encyclopedia of communication research methods*. SAGE publications.

Andzulis, J. M., Panagopoulos, N. G., & Rapp, A. (2012). A review of social media and implications for the sales process. *Journal of personal selling & sales management*, 32(3), 305-316.

Beckes, L., & Coan, J. A. (2011). Social baseline theory: The role of social proximity in emotion and economy of action. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(12), 976-988.

Bennett, T. M. (2009). *Development and performance of distributed teams: Examining differences between asynchronous and synchronous communication in planning task execution* (Doctoral dissertation, Capella University).

Bernardi, L. (2011). A mixed-methods social networks study design for research on transnational families. *Journal of Marriage and Family*, 73(4), 788-803.

Betts, L. R., & Spenser, K. A. (2017). "People think it's a harmless joke": young people's understanding of the impact of technology, digital vulnerability and cyberbullying in the United Kingdom. *Journal of Children and Media*, 11(1), 20-35.

Black, R., Adger, W. N., Arnell, N. W., Dercon, S., Geddes, A., & Thomas, D. (2011). The effect of environmental change on human migration. *Global environmental change*, 21, S3-S11.

Blum-Ross, A., & Livingstone, S. (2016). Families and screen time: Current advice and emerging research.

Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2012). Social network sites. *Online Communication and Collaboration: A Reader*, 261-283.

Brandtzæg, P. B., & Heim, J. (2009). Why people use social networking sites. In *Online Communities and Social Computing: Third International Conference, OCSC 2009, Held as Part of HCI International 2009, San Diego, CA, USA, July 19-24, 2009. Proceedings 3* (pp. 143-152). Springer Berlin Heidelberg.

Brandtzæg, P. B., Lüders, M., & Skjetne, J. H. (2010). Too many Facebook "friends"? Content sharing and sociability versus the need for privacy in social network sites. *Intl. Journal of Human-Computer Interaction*, 26(11-12), 1006-1030.

Brindha, D., Jayaseelan, R., & Kadeswaran, S. (2020). Social media reigned by information or misinformation about COVID-19: a phenomenological study.

Brody, L. R. (1985). Gender differences in emotional development: A review of theories and research. *Journal of personality*, 53(2), 102-149.

Chambers, D. (2013). *Social media and personal relationships: Online intimacies and networked friendship*. Springer.

Chand, M., & Ghorbani, M. (2011). National culture, networks and ethnic entrepreneurship: A comparison of the Indian and Chinese immigrants in the US. *International Business Review*, 20(6), 593-606.

Detrie, P. M., & Lease, S. H. (2007). The relation of social support, connectedness, and collective self-esteem to the psychological well-being of lesbian, gay, and bisexual youth. *Journal of Homosexuality*, 53(4), 173-199.

Frasca-Beaulieu, K. (1999). Interior design for ambulatory care facilities: how to reduce stress and anxiety in patients and family. *The Journal of ambulatory care management*, 22(1), 67-73.

Grbich, C. (2012). *Qualitative data analysis: An introduction*. sage.

Grimm, N. B., Grove, J. G., Pickett, S. T., & Redman, C. L. (2000). Integrated approaches to long-term studies of urban ecological systems: Urban ecological systems present multiple challenges to ecologists—Pervasive human impact and extreme heterogeneity of cities, and the need to integrate social and ecological approaches, concepts, and theory. *BioScience*, 50(7), 571-584.

Gutzmann, L. (2018). Utilization of Social Media in Strengthening Communication in Long Distance Relationships.

Hampton, K. N. (2019). Social media and change in psychological distress over time: The role of social causation. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 24(5), 205-222.

Haythornthwaite, C. (2005). Social networks and Internet connectivity effects. *Information, Community & Society*, 8(2), 125-147.

Heaney, C. A., & Israel, B. A. (2008). Social networks and social support. *Health behavior and health education: Theory, research, and practice*, 4, 189-210.

Heaney, C. A., & Israel, B. A. (2008). Social networks and social support. *Health behavior and health education: Theory, research, and practice*, 4, 189-210.

Heller Baird, C., & Parasnis, G. (2011). From social media to social customer relationship management. *Strategy & leadership*, 39(5), 30-37.

Hobfoll, S. E. (2004). *Stress, culture, and community: The psychology and philosophy of stress*. Springer Science & Business Media.

Holt, T. J., Burruss, G. W., & Bossler, A. M. (2010). Social learning and cyber-deviance: Examining the importance of a full social learning model in the virtual world. *Journal of Crime and Justice*, 33(2), 31-61.

Hope, A., Schwaba, T., & Piper, A. M. (2014, April). Understanding digital and material social communications for older adults. In *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 3903-3912).

Jones, C., & Volpe, E. H. (2011). Organizational identification: Extending our understanding of social identities through social networks. *Journal of organizational behavior*, 32(3), 413-434.

Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P., & Silvestre, B. S. (2011). Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. *Business horizons*, 54(3), 241-251.

Kitchens, B., Johnson, S. L., & Gray, P. (2020). Understanding Echo Chambers and Filter Bubbles: The Impact of Social Media on Diversification and Partisan Shifts in News Consumption. *MIS quarterly*, 44(4).

Kucirkova, N., Littleton, K., & Kyparissiadis, A. (2018). The influence of children's gender and age on children's use of digital media at home. *British Journal of Educational Technology*, 49(3), 545-559.

Le Poire, B. A. (2006). *Family communication: Nurturing and control in a changing world*. Sage.

Lee, C., Kwon, O., Kim, M., & Kwon, D. (2018). Early identification of emerging technologies: A machine learning approach using multiple patent indicators. *Technological Forecasting and Social Change*, 127, 291-303.

Leist, A. K. (2013). Social media use of older adults: a mini-review. *Gerontology*, 59(4), 378-384.

Lopez, A. G., & Cuarteros, K. G. (2020). Exploring the effects of social media on interpersonal communication among family members. *Canadian Journal of Family and Youth/Le Journal Canadien de Famille et de la Jeunesse*, 12(1), 66-80.

Mangold, W. G., & Faulds, D. J. (2009). Social media: The new hybrid element of the promotion mix. *Business horizons*, 52(4), 357-365.

Masood, A., Luqman, A., Feng, Y., & Ali, A. (2020). Adverse consequences of excessive social networking site use on academic performance: Explaining underlying mechanism from stress perspective. *Computers in human behavior, 113*, 106476.

McFarland, L. A., & Ployhart, R. E. (2015). Social media: A contextual framework to guide research and practice. *Journal of applied psychology, 100*(6), 1653.

McIntyre, K. E. (2014). The evolution of social media from 1969 to 2013: A change in competition and a trend toward complementary, niche sites. *The Journal of Social Media in Society, 3*(2).

McMichael, C., & Manderson, L. (2004). Somali women and well-being: Social networks and social capital among immigrant women in Australia. *Human organization, 63*(1), 88-99.

Melchiorre, M. G., Chiatti, C., Lamura, G., Torres-Gonzales, F., Stankunas, M., Lindert, J., ... & Soares, J. F. (2013). Social support, socio-economic status, health and abuse among older people in seven European countries. *PloS one, 8*(1), e54856.

Moffatt, K., David, J., & Baecker, R. M. (2013). Connecting grandparents and grandchildren. *Connecting families: The impact of new communication technologies on domestic life, 173-193*.

Moser, A., & Korstjens, I. (2018). Series: Practical guidance to qualitative research. Part 3: Sampling, data collection and analysis. *European journal of general practice, 24*(1), 9-18.

Muhamad, N., Islam, S., & Leong, V. S. (2022). Social comparison orientation and religious commitment influence on outbound travel intentions. *Asia Pacific Journal of Tourism Research, 27*(11), 1144-1166.

Mustafa, S. E., & Hamzah, A. (2011). Online social networking: A new form of social interaction. *International Journal of Social Science and Humanity, 1*(2), 96.

Myers, S., & Emmott, E. H. (2021). Communication across maternal social networks during England's first national lockdown and its association with postnatal depressive symptoms. *Frontiers in Psychology, 12*, 648002.

Napoli, A. (2014). Social media use and generational identity: Issues and consequences on peer-to-peer and cross-generational relationships—an empirical study. *Participations: Journal of Audience & Reception Studies*, *11*(2), 182-206.

Oberst, U., Wegmann, E., Stodt, B., Brand, M., & Chamarro, A. (2017). Negative consequences from heavy social networking in adolescents: The mediating role of fear of missing out. *Journal of adolescence*, *55*, 51-60.

Oh, H. J., Ozkaya, E., & LaRose, R. (2014). How does online social networking enhance life satisfaction? The relationships among online supportive interaction, affect, perceived social support, sense of community, and life satisfaction. *Computers in Human Behavior*, *30*, 69-78.

O'Keeffe, G. S., Clarke-Pearson, K., & Council on Communications and Media. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*, *127*(4), 800-804.

Patten, M. L. (2017). Understanding research methods: An overview of the essentials.

Paul, T. M., Lusk, S. L., Becton, A. B., & Glade, R. (2017). Exploring the impact of substance use, culture, and trauma on American Indian adolescents. *Journal of Applied Rehabilitation Counseling*, *48*(1), 31-39.

Perrin, A., & Anderson, M. (2019). Share of US adults using social media, including Facebook, is mostly unchanged since 2018.

Rapp, A., Beitelspacher, L. S., Grewal, D., & Hughes, D. E. (2013). Understanding social media effects across seller, retailer, and consumer interactions. *Journal of the Academy of marketing Science*, *41*, 547-566.

Reich, S. M., Subrahmanyam, K., & Espinoza, G. (2012). Friending, IMing, and hanging out face-to-face: overlap in adolescents' online and offline social networks. *Developmental psychology*, *48*(2), 356.

Reuter, C., & Kaufhold, M. A. (2018). Fifteen years of social media in emergencies: a retrospective review and future directions for crisis informatics. *Journal of contingencies and crisis management*, *26*(1), 41-57.

Safko, L. (2010). *The social media bible: tactics, tools, and strategies for business success*. John Wiley & Sons.

Sawyer, R., & Chen, G. M. (2012). The impact of social media on intercultural adaptation.

Schanes, K., Dobernig, K., & Gözet, B. (2018). Food waste matters-A systematic review of household food waste practices and their policy implications. *Journal of cleaner production*, 182, 978-991.

Siddiqui, S., & Singh, T. (2016). Social media its impact with positive and negative aspects. *International journal of computer applications technology and research*, 5(2), 71-75.

Slade, M. (2010). Mental illness and well-being: the central importance of positive psychology and recovery approaches. *BMC health services research*, 10(1), 1-14.

Somasundaram, D. (2007). Collective trauma in northern Sri Lanka: a qualitative psychosocial-ecological study. *International journal of mental health systems*, 1, 1-27.

Spies Shapiro, L. A., & Margolin, G. (2014). Growing up wired: Social networking sites and adolescent psychosocial development. *Clinical child and family psychology review*, 17, 1-18.

Subrahmanyam, K., Reich, S. M., Waechter, N., & Espinoza, G. (2008). Online and offline social networks: Use of social networking sites by emerging adults. *Journal of applied developmental psychology*, 29(6), 420-433.

Tandon, A., Dhir, A., & Mäntymäki, M. (2021). Jealousy due to social media? A systematic literature review and framework of social media-induced jealousy. *Internet Research*, 31(5), 1541-1582.

Torous, J., Bucci, S., Bell, I. H., Kessing, L. V., Faurholt-Jepsen, M., Whelan, P., ... & Firth, J. (2021). The growing field of digital psychiatry: current evidence and the future of apps, social media, chatbots, and virtual reality. *World Psychiatry*, 20(3), 318-335.

Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2009). Social consequences of the Internet for adolescents: A decade of research. *Current directions in psychological science*, 18(1), 1-5.

Villegas-Gold, R., & Tran, A. G. (2018). Socialization and well-being in multiracial individuals: A moderated mediation model of racial ambiguity and identity. *Journal of Counseling Psychology*, 65(4), 413.

Voas, D., & Storm, I. (2012). The intergenerational transmission of churchgoing in England and Australia. *Review of religious research*, 53, 377-395.

Walsh, F. (2002). A family resilience framework: Innovative practice applications. *Family relations*, 51(2), 130-137.

Walsh, F. (2015). *Strengthening family resilience*. Guilford publications.

Watkins, S. C. (2009). *The young and the digital: What the migration to social-network sites, games, and anytime, anywhere media means for our future*. Beacon Press.

Watkins, S. C. (2009). *The young and the digital: What the migration to social-network sites, games, and anytime, anywhere media means for our future*. Beacon Press.

Wirtz, J. G., & Zimbres, T. M. (2018). A systematic analysis of research applying 'principles of dialogic communication' to organizational websites, blogs, and social media: Implications for theory and practice. *Journal of public relations research*, 30(1-2), 5-34.

Woolcock, M., & Narayan, D. (2000). Social capital: Implications for development theory, research, and policy. *The world bank research observer*, 15(2), 225-249.

Wulandari, Y. (2022). Depiction of Digital Safety Issues Between Parents and Adolescent in Banten Province. *Jurnal Riset Public Relations*, 133-142.

Παράρτημα 1: Ερωτηματολόγιο

Αγαπητοί Συμμετέχοντες,

Σας καλωσορίζουμε θερμά να συμμετάσχετε στην ερευνητική μας μελέτη, η οποία διεξάγεται στο πλαίσιο των προπτυχιακών μας σπουδών στο Τμήμα Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων, της Καστοριάς. Ο πρωταρχικός στόχος αυτής της ερευνητικής διαδικασίας είναι να αποκτήσει μια εικόνα για τις απόψεις σχετικά με τον αντίκτυπο της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην οικογενειακή επικοινωνία και τις σχέσεις. Μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα να κατανοήσουμε τους διάφορους παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν εάν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν θετική ή αρνητική επίδραση σε αυτές τις βασικές πτυχές της οικογενειακής ζωής.

Η συμβολή σας σε αυτήν την έρευνα είναι πολύτιμη για εμάς και εκτιμούμε την προθυμία σας να συμμετάσχετε σε αυτή τη μελέτη. Να είστε βέβαιοι ότι όλες οι απαντήσεις που παρέχονται σε αυτό το ερωτηματολόγιο θα αντιμετωπίζονται με απόλυτη εμπιστευτικότητα. Η ανωνυμία σας είναι εγγυημένη και οι πληροφορίες που

συλλέγονται θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ακαδημαϊκούς ερευνητικούς σκοπούς.

Στο τέλος του ερωτηματολογίου, θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε για τη συμμετοχή σας. Εάν επιθυμείτε να επικοινωνήσετε μαζί μας για οποιοσδήποτε ερωτήσεις ή χρειάζεστε περαιτέρω διευκρινίσεις σχετικά με τη μελέτη, τα στοιχεία του ερευνητή βρίσκονται στο τέλος του ερωτηματολογίου.

Σας ευχαριστούμε για την πολύτιμη συμβολή σας στην έρευνά μας.

Με εκτίμηση,

[Δημήτρης Πετρίδης]

[email]

[Κινητό]

1.Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα

2.Ηλικία

- 18-30 ετών
- 31-40 ετών
- 41-50 ετών
- 51-60 ετών

- Πάνω από 60 ετών

3. Επίπεδο εκπαίδευσης

- Απόφοιτος/η δημοτικού
- Απόφοιτος/η γυμνασίου
- Απόφοιτος/η λυκείου
- Απόφοιτος ΙΕΚ ή άλλης ισότιμης σχολής
- Απόφοιτος/η ΑΕΙ/ΤΕΙ
- Κάτοχος μεταπτυχιακού
- Κάτοχος διδακτορικού
- Άλλο _____

4. Οικογενειακή κατάσταση

- Άγαμος/η
- Έγγαμος/η
- Συζώ ως έγγαμος
- Διαζευγμένος/η
- Σε διάσταση
- Χήρος/α
- Άλλο _____ (εξηγήστε)

5. Αριθμός τέκνων

- Δεν έχω παιδιά
- 1 παιδί
- 2 παιδιά
- 3 παιδιά
- 4 ή περισσότερα παιδιά

6. Μοιράζεστε την κύρια κατοικία σας με μέλη της οικογένειάς σας;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ: (Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης περιλαμβάνουν πλατφόρμες όπως Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat, TikTok, LinkedIn και άλλες παρόμοιες διαδικτυακές πλατφόρμες όπου οι χρήστες αλληλεπιδρούν, μοιράζονται περιεχόμενο και συνδέονται με άλλους.)

7. Πόσες ώρες την ημέρα (κατά μέσο όρο) αφιερώνετε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media);

- Λιγότερο από 1 ώρα
- 1-2 ώρες
- 2-4 ώρες
- 4-6 ώρες
- Πάνω από 6 ώρες

8. Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να επικοινωνήσετε με μέλη της άμεσης οικογένειάς σας (π.χ. γονείς, αδέρφια, τέκνα);

- Καθημερινά
- Κάποιες φορές την εβδομάδα
- Κάποιες φορές το μήνα
- Σπανίως
- Ποτέ

9. Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να επικοινωνήσετε με μέλη της ευρύτερης οικογένειάς σας (π.χ. παππούδες, γιαγιάδες, θείες, θείους, ξαδέρφια);

- Καθημερινά
- Κάποιες φορές την εβδομάδα
- Κάποιες φορές το μήνα
- Σπανίως
- Ποτέ

10. Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα ΜΚΔ με καθέναν από τους παρακάτω τρόπους για να επικοινωνήσετε με μέλη της άμεσης οικογένειάς σας (π.χ. γονείς, αδέρφια, τέκνα);

	Πολύ συχνά	Αρκετά συχνά	Ορισμένες φορές	Σπάνια	Ποτέ
Βιντεοκλήσεις					
Φωνητικές κλήσεις					
Γραπτά μηνύματα (ιδιωτικά)					
Φωνητικά μηνύματα (ιδιωτικά)					
Δημόσιες αναρτήσεις ή σχόλια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης					
Άλλο _____ _____ _____ (παρακαλώ εξηγήστε)					

11. Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε τα ΜΚΔ με καθέναν από τους παρακάτω τρόπους για να επικοινωνήσετε με μέλη της ευρύτερης οικογένειάς σας (π.χ. παππούδες, γιαγιάδες, θείους, θείες, ξαδέρφια);

	Π ολύ συχνά	A ρκετά συχνά	Ορι σμένες φορές	Σ πάνια	Π οτέ
Βιντεοκλήσεις					
Φωνητικές κλήσεις					
Γραπτά μηνύματα (ιδιωτικά)					
Φωνητικά μηνύματα (ιδιωτικά)					
Δημόσιες αναρτήσεις ή σχόλια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης					
Άλλο _____ _____ _____ (παρακαλώ εξηγήστε)					

12. Σημειώστε πόσο σημαντικός είναι, στη δική σας περίπτωση, καθένας από τους παρακάτω λόγους επικοινωνίας με μέλη της οικογένειά σας μέσω των social media;

	Π ολύ σημαν τικός	A ρκετά σημαντι κός	M ετρίως σημαντι κός	Λ ίγο σημαν τικός	K αθόλου σημαντικ ός

Για να μάθω νέα τους ή να πω τα δικά μου					
Για να ζητήσω πρακτική βοήθεια όταν το χρειάζομαι					
Για συναισθηματική υποστήριξη σε δύσκολες στιγμές					
Οργάνωση οικογενειακών εκδηλώσεων / συγκεντρώσεων					
Για να διατηρήσω ζωντανούς τους οικογενειακούς δεσμούς					
Για απλή καθημερινή συνεννόηση (π.χ. ραντεβού, λίστα με ψώνια, πληρωμή λογαριασμών, κ.λπ.)					
Άλλο _____ _____ (παρακαλώ εξηγήστε)					

13. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης βελτίωσε την επικοινωνία μου με τα στενά μέλη της οικογένειάς μου (π.χ. γονείς, αδέρφια, τέκνα)»;

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως

- Διαφωνώ έντονα

14 Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης βελτίωσε την επικοινωνία μου με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειάς μου (παππούδες, γιαγιάδες, θείες, θείους, ξαδερφια);

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

15. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με διευκόλυνε να παραμένω σε επαφή με μέλη της οικογένειάς που ζουν μακριά»;

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

16. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: "Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει βλάψει τη σχέση μου με τα μέλη της άμεσης οικογένειάς μου (π.χ. γονείς, αδέρφια, τέκνα)";

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

17. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: "Η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει βλάψει τη σχέση μου με τα μέλη της ευρύτερης οικογένειάς μου (π.χ. παππούδες, γιαγιάδες, θείες, θείους, ξαδέρφια)";

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

18. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: " Τα ΜΚΔ μειώνουν την αλληλεπίδραση μου με αυτούς που ζω μαζί»

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

19. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: " Νιώθω ότι σπαταλώ περισσότερο χρόνο στο διαδίκτυο παρά με την οικογένεια μου»

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

20. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: " Τα ΜΚΔ με βοήθησαν να φτιάξω ή να γεφυρώσω σχέσεις με την ευρύτερη οικογένεια μου»

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

21. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: "Ο καθορισμός συγκεκριμένων χρονικών ορίων για τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε καθημερινή βάση μπορεί να βοηθήσει στην αποφυγή αρνητικών επιπτώσεων στις οικογενειακές σχέσεις";

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

22. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Ο περιορισμός της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εντός της οικογένειας μπορεί να συμβάλει στην προώθηση περισσότερης αλληλεπίδρασης πρόσωπο με πρόσωπο και στην ενίσχυση των σχέσεων»;

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

23. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η κοινή χρήση οικογενειακών φωτογραφιών και αναμνήσεων, μπορεί να ενισχύσει τους οικογενειακούς δεσμούς»;

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

24. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Η κοινή χρήση οικογενειακών φωτογραφιών και αναμνήσεων, μπορεί να βλάψει τους οικογενειακούς δεσμούς»;

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα

25. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τη δήλωση: «Δεν έχει ιδιαίτερη σημασία εάν η επικοινωνία με την οικογένεια γίνεται μέσω των social media, αλλά η ποιότητα και το βάθος της επικοινωνίας αυτής»

- Συμφωνώ απολύτως
- Συμφωνώ κάπως
- ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Διαφωνώ κάπως
- Διαφωνώ έντονα